TOWARZYSTWO KRZEWIENIA NARCIARSTWA

W LATACH 1936/37 i 1937/38

KRAKÓW 1938
NAKŁADEM TOWARZYSTWA KRZEWIENIA NARCIARSTWA
KRAKÓW, UL. PIŁSUDSKIEGO 13 — TELEFON NR 128-38

TOWARZYSTWO KRZEWIENIA NARCIARSTWA

W LATACH 1936/37 i 1937/38

KRAKÓW 1938
NAKŁADEM TOWARZYSTWA KRZEWIENIA NARCIARSTWA
KRAKÓW, UL. PIŁSUDSKIEGO 13 — TELEFON NR 128-38

DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI W KRAKOWIE

WSTĘP

PRZEDSTAWIAJĄC sprawozdanie z działalności Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa za 2 ubiegłe sezony 1936/7 i 1937/8 miał Zarząd na widoku dwa cele:

1) zdać przed władzami i członkami sprawę ze swej działalności oraz

2) zainteresować jak najszerszy ogół społeczeństwa narciarskiego zagadnieniami i problemami żywotnymi, do których Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa jest powołane.

Silny rozwój narciarstwa w Polsce, stwarzając nowe możliwości, nakłada na T. K. N. nowe obowiązki i nowe zadania, których spełnienie zależy nie tylko od wysiłku Zarządu Towarzystwa. Musimy się starać, aby społeczeństwo poznało i doceniało cele Towarzystwa, którego zadania przekraczają bardzo znacznie wymagania, stawiane wielu klubom narciarskim.

T. K. N. weszło w prace na terenie całej Polski tak, że wszystkie zagadnienia dotyczące narciarstwa w Polsce, są zagadnieniami Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa.

Popieramy i krzewimy ruch narciarski przede wszystkim w jego najbardziej popularnej formie turystyki. Charakter społeczny naszej pracy uwypukla się w fakcie, że aczkolwiek dążymy do zrzeszenia największej ilości narciarzy w Polskim Związku Narciarskim, wszystkie nasze udogodnienia są dostępne również turystom niezrzeszonym.

Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa powstało na zasadzie wzorów zagranicznych, zwłaszcza skandynawskich, musiało jednak z natury rzeczy w pracach swoich wzory te przystosowywać

do zagadnień aktualnych naszego kraju. Praca ta nie należy do efektownych.

Wędrowne kursy narciarskie, czy akcja rozdawnictwa nart, organizowanie stacyj narciarsko-turystycznych, cała akcja ratownicza, — z natury rzeczy nie są zagadnieniami, któreby interesowały ogół narciarzy, poza bezpośrednio korzystającymi z naszych urządzeń.

Zadaniem więc niniejszego sprawozdania będzie między innymi uświadomienie ogółu o tym, czego nasze Towarzystwo dotychczas dokonało, na czym polega nasza praca, jakie są jej cele, zadania.

Zarząd

CZĘŚĆ OGÓLNA

W r. 1932 z inicjatywy najwyższej magistratury naszego narciarstwa, t. j. Polskiego Związku Narciarskiego, postanowiono na wzór krajów skandynawskich utworzyć Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa. Towarzystwo to jest formalnie na liście Polskiego Związku Narciarskiego, znajduje się jednak w stosunku do innych klubów na szczególnym stanowisku.

Polski Związek Narciarski potrzebował specjalnej formy popierania ruchu narciarskiego oraz stworzenia korzystnych warunków dla jego rozwoju. Inicjatorzy nałożyli tedy na Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa obowiązki popierania narciarstwa przez współdziałanie z jednej strony z władzami sportowo-narciarskimi, z drugiej strony z władzami turystycznymi i państwowymi. W ten sposób uzyskali pewne odciążenie w pracy Polskiego Związku Narciarskiego.

Analogiczne do naszego Towarzystwa organizacje istnieją na terenie różnych państw, w których narciarstwo jest wybitnie rozwinięte. W państwach skandynawskich towarzystwa krzewienia narciarstwa były początkiem ruchu narciarskiego i dopiero ich inicjatywa doprowadziła do powstania państwowych związków narciarskich.

Towarzystwa te organizują tam nie tylko turystykę, ale również stronę sportową narciarstwa, podczas gdy nasze Towarzystwo jest poświęcone wyłącznie turystyce.

Doskonale rozwija się analogiczna organizacja w Szwajcarii, gdzie specjalną przykłada się wagę do akcji rozdawnictwa nart. Na cel ten nie waha się społeczeństwo szwajcarskie ofiarować

sum, przekraczających nasze o tym mniemanie. Członkami tych towarzystw są wszyscy niemal narciarze, uprawiający turystykę.

Niewątpliwie też ideałem naszego Towarzystwa jest, aby każdy zrzeszony w Polskim Związku Narciarskim uważał za swój obowiązek być również członkiem naszego Towarzystwa.

Jeśli chodzi o rolę T. K. N-u wśród społeczeństwa polskiego, nie należy tutaj pomijać faktu, że jest to pierwsza organizacja, mająca za zadanie popieranie pewnego działu sportu. Jest to pionierska praca, mająca już teraz tak liczne naśladownictwa w kołach przyjaciół, opiekunów i t. d.

*

Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa powstało przede wszystkim dla tworzenia korzystnych warunków do uprawiania narciarstwa.

Zdawałoby się, że w dzisiejszych czasach popularność narciarstwa doszła już do tak wielkiego nasilenia, że dalsze «krzewienie» jest bezcelowe, że narciarstwo osiągnęło już ten punkt kulminacyjny, kiedy działalność krzewicielska, mająca za zadanie zdobyć jaknajwiększe rzesze turystów dla narciarstwa, została w zupełności wypełnioną i cel Towarzystwa osiągnięty. Jest jednak rzeczą zrozumiałą, że aczkolwiek rozwój turystyki narciarskiej doszedł u nas dzisiaj do dużego nasilenia, to jednak zadania Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa nie zostały wyczerpane. Procent zdobytych dla narciarstwa turystów w porównaniu ze wszystkimi krajami, które mają warunki do turystyki narciarskiej, jest u nas jeszcze mały. Ten piękny sport, może najbardziej predestynowany do rozpowszechnienia ze względu na swoje walory, które w równej mierze kształcą sprawność naszych mięśni, wytrzymałość, hart woli i dają wspaniałe okazje do odczucia piękna i potęgi przyrody — wymaga jeszcze dużych wysiłków, aby zdobyć dla siebie całe społeczeństwo, a przede wszystkim młodzież. Z drugiej zaś strony, musi się otoczyć już zdobytych dla narciarstwa turystów opieką i dać im warunki racjonalnego uprawiania narciarstwa i właściwego wykorzystania wszystkich jego wspaniałych walorów.

*

Praca T. K. N. od samego początku obejmowała następujące działy: 1) akcję rozdawnictwa nart; 2) akcję wędrownych kursów narciarskich; 3) organizowanie ratownictwa w górach; 4) podawanie komunikatów śniegowych; 5) organizowanie stacyj narc.-turyst.; 6) akcję propagandowej i wydawniczej; 7) organizowanie raidów kol., wycieczek zagranicznych i t. d.

Rzeczą niezwykle charakterystyczną — jeśli się obejmie całokształt dotychczasowej działalności T. K. N-u — jest systematyczny rozwój wszystkich podanych powyżej działów T. K. N-u. I pomimo, że pewne nowe zagadnienia T. K. N. spotykały się ze sceptycznym przyjęciem przez niektóre czynniki turystyczne, można z pewną satysfakcją powiedzieć, że, owe skromne zrazu i niepozorne akcje, stały się już dzisiaj w polskiej turystyce narciarskiej przedsięwzięciami nie tylko pierwszorzędnej wagi, ale wprost niezbędnymi. Trudnoby sobie wyobrazić istnienie polskiej turystyki narciarskiej bez np. całej sieci organizacyj ratowniczych T. K. N-u, bez tak popularnego już komunikatu śniegowego i t. p.

Zostało wiele dokonane i narciarz, udający się w góry, znajduje się obecnie pod wielostronną opieką Towarzystwa.

Usprawniony technicznie komunikat narciarski podaje, jakie są warunki śnieżne na terenie całej Polski, ostrzega przed niebezpieczeństwem i radzi, gdzie najlepiej uda się wycieczka.

W wielu partiach górskich, czeka na zabłąkanego turystę Stacja Narciarsko-Turystyczna T. K. N-u, która czasem daje bardzo wygodne pomieszczenie, czasem skromny nocleg i jest zawsze przytułkiem dla narciarzy w partiach najmniej dostępnych.

W ostatnim roku, Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa, bardzo znacznym kosztem zorganizowało i wyposażyło nowocześnie urządzoną Stację Turystyczną na Kasprowym Wierchu.

W terenie, gdy spotka narciarza-turystę nieszczęśliwy wypadek, spieszą mu z pomocą Pogotowia Ratunkowe i ekspedycje ratownicze. W mniej niebezpiecznych wypadkach — są do dyspozycji apteczki we wszystkich schroniskach i Stacjach Turystyczno-Narciarskich T. K. N-u.

Dodajmy, że w sezonie 1937/8 możemy zanotować doniosły fakt stworzenia Karpackiej Komisji Śniegowej i Lawinowej.

PLANY NA NAJBLIŻSZĄ PRZYSZŁOŚĆ

W akcji Wędrownych Kursów Narciarskich dążymy do objęcia przez nie wszyskich ziem Rzeczypospolitej, na których przez dłuższy czas utrzymuje się śnieg.

Ściśle z tym wiąże się akcja rozdawnictwa nart. Skromna suma 2.500 par nart, jakie zostały rozdane przez Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa od początku jego istnienia, jest przecież kroplą w morzu potrzeb naszej dziatwy.

W dotychczasowej akcji rozdawnictwa nart, uwzględnialiśmy przede wszystkim młodzież wiejską, niemniej jednak i praca dla młodzieży miejskiej jest niezwykle doniosła z punktu widzenia społecznego i turystyki narciarskiej. I tutaj rozdawać należy najbiedniejszej dziatwie narty, ale prócz tego trzeba dać jej możność wykorzystania nart. Najczęściej w najbliższych okolicach miast trudno znaleźć odpowiednie tereny narciarskie. Trzeba zatem organizować kolonie — kursy narciarskie, na któreby się brało bezpłatnie najuboższą młodzież miejską.

W tym celu w porozumieniu z Polskim Związkiem Wychowawców Fizycznych podejmuje Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa myśl zbudowania stanicy dla młodzieży szkół średnich.

W stanicy tej odbywałyby się nieustannie kursy narciarskie dla młodzieży szkół średnich z terenu całej Polski.

Organizacja imprez, a więc przede wszyskim raidów kolejowo-narciarskich, które do dziś dnia są wzorem dla zagranicy i zorganizowanie wycieczek — stwarza dla działalności Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa rozległe możliwości.

WSPÓŁPRACA Z WŁADZAMI I INNYMI ORGANIZACJAMI

Jak już wspomnieliśmy, Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa zawiązane z inicjatywy Polskiego Związku Narciarskiego, musi w szukaniu dróg do realizacji swoich celów utrzymać kontakt i współpracować tak z władzami państwowymi jak i sportowo-narciarskimi oraz turystycznymi, będąc w pewnej mierze łącz-

nikiem i uzupełnieniem tych instytucyj. Prezes Towarzystwa jest stałym członkiem Rady i Zarządu Głównego Polskiego Związku Narciarskiego, którego wiceprezes zajmuje również stanowisko wiceprezesa Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa. Również inni członkowie Zarządu T. K. N. pracują w poszczególnych Komisjach Polskiego Związku Narciarskiego, a wspólność biura naszego Towarzystwa, które się mieści tuż obok biur Polskiego Związku Narciarskiego ułatwia w wysokim stopniu porozumienie i wspólność prac.

Żywe poparcie otrzymuje nasze Towarzystwo z Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji. Dział wydawniczy, ratownictwa górskiego, organizowania pociągów raidowych, komunikatów śniegowych zależne są w wysokim stopniu od poleceń i wskazówek dawanych nam przez Ministerstwo, przy czym podkreślić należy, jako akt uznania naszej pracy, powierzenie nam całokształtu ratownictwa górskiego przez Wydział Turystyki M. K.

Sprawa ratownictwa górskiego wybija się na czoło zagadnień, jeżeli chodzi o współpracę z Ministerstwem Komunikacji.

Kontakty nasze z Ligą Popierania Turystyki, między innymi polegają na wspólnym organizowaniu imprez, jak np. raidów kolejowo-narciarskich, na pomocy w organizowaniu terenu, przy czym Biura Turystyczne Ligi Popierania Turystyki, zwłaszcza w miejscowościach górskich, podjęły się funkcji naszych delegatur, dając nam oparcie organizacyjne w terenie.

Liga Popierania Turystyki współdziała z nami również w wydawaniu komunikatów śniegowych, w akcji rozdawnictwa nart i innych.

Państwowy Urząd W. F. i P. W. należy również do tych instytucyj, które traktują wszelkie poczynania naszego Towarzystwa z największą życzliwością i udzielają nam poparcia. Kontakt z Państwowym Urzędem W. F. i P. W. obejmuje przede wszystkim zagadnienia: rozdawnictwa nart, wędrownych kursów, akcji narciarstwa nizinnego oraz komunikatów śniegowych.

Towarzystwo nasze pracuje w dziale kursów wędrownych i rozdawnictwa nart w ścisłym porozumieniu z Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego i innymi oraz przy poparciu Ministerstwa W. R. i O. P., gdzie zawsze spotykamy się ze zro-

zumieniem i chętną do pomocy życzliwością. Dzięki tym instytucjom nasze wędrowne kursy narciarskie zostają skierowywane do miejscowości najbardziej potrzebujących tego rodzaju akcji i dają im dużą sprawność organizacyjną.

Z Tow. Budowy i Eksploatacji Kolei Linowej Zakopane (Kuźnice)-Kasprowy Wierch, Tow. nasze utrzymuje bliski kontakt, tak jako udziałowiec tej kolejki — z którego to tytułu nasz prezes dr Macudziński wchodzi w skład Rady Nadzorczej Kolei Linowej, — jak i z powodu szeregu wspólnych akcyj, przeprowadzanych na Kasprowym Wierchu. Do nich należy przede wszystkim organizacja naszej Stacji Wysokogórskiej na Kasprowym Wierchu oraz cała działalność Referatu Ratownictwa Górskiego i Zimowego Górskiego Pogotowia Ratunkowego w Zakopanem. Również, dzięki przychylnemu stanowisku Tow. Budowy i Eksploatacji Kolei Linowej Zakopane (Kuźnice)—Kasprowy Wierch otrzymuje Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa pewne fundusze na rozdawnictwo nart.

Znaczną pomoc zyskujemy dzięki współpracy z Polskim Związkiem Turystycznym w Krakowie, tak przy organizowaniu naszych imprez turystycznych, zwłaszcza raidu kolejowo-narciarskiego, jak i przy wysyłce materiałów propagandowych.

W dziale młodzieżowym współpracuje z nami Polski Związek Wychowawców Fizycznych, tak przez swoją centralę warszawską, jak i Okręg Krakowski.

Wobec rozwinięcia się narciarstwa nizinnego, sprawą tą zajęło się również Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa. Jesteśmy w ścisłym kontakcie z Komisją Narciarstwa Nizinnego P. Z. N., organizując wspólnie wędrowne kursy narciarstwa nizinnego.

Przy organizacji naszych imprez, przede wszystkim raidu kolejowo-narciarskiego są nam wybitnie pomocne tak Wydział Turystyki Dyrekcji O. K. P. w Krakowie, jeśli chodzi o sam moment organizacyjny, jak i wszystkie Biura Podróży w Polsce, jeśli chodzi o propagandę i akwizycję uczestników.

W szerokim polu naszej działalności opieraliśmy się również na współpracy z Polskim Towarzystwem Tatrzańskim, z którym stosunki nasze układają się harmonijnie.

T. K. N. utrzymuje żywe stosunki z innymi towarzystwami i klubami narciarskimi. Szereg klubów i towarzystw sportowych korzystało czy to z subwencyj, czy z pożyczek naszego Towarzystwa. Ponadto uznając pewne specjalne warunki, ofiarowało Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa pewną ilość sprzętu narciarskiego klubom, pomimo, że zasadniczo narty rozdaje się tylko młodzieży szkolnej. Kluby zrzeszone w P. Z. N. mają we wszystkich inwestycjach i organizowanych przez T. K. N. imprezach zniżki, a często nawet pomoc w organizacji zawodów.

Działalność Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa w niektórych wypadkach rozwijała się i poza granicami naszego kraju, czy to przychodząc z pomocą naszym rodakom w Czechosłowacji na Śląsku Zaolzańskim, czy też organizując wycieczki z zagranicy, zwłaszcza ze Śląska niemieckiego. Dzięki akcji Referatu Ratownictwa Górskiego, posiadamy dobrze zorganizowane placówki na terenie całych Karpat.

Mamy również swoich delegatów we wszystkich większych miastach Polski.

*

Reasumując tak wyniki dotychczasowych prac, jak i program prac na następne lata, musimy dojść do przekonania, że Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa jest organizacją narciarsko-turystyczną, która ogniskuje w sobie większość zagadnień turystyki zimowej.

W konkluzji wyłania się konieczność objęcia przez T. K. N. w najbliższej przyszłości, o ile możności całokształtu organizacji, obsługi turystycznej odnoszącej się do zimowej turystyki narciarskiej.

Liga Popierania Turystyki, jednocząca w sobie organizację obsługi turystyki w Polsce oddaje już poszczególnym swoim członkom do realizacji pewne zagadnienia specjalne, nasze Towarzystwo jest niewątpliwie predestynowanym do objęcia działu turystyki narciarskiej w ramach Ligi Popierania Turystyki.

REFERAT ROZDAWNICTWA NART

Niewątpliwie jedną z najbardziej kryształowych prac krzewicielskich T. K. N-u — to praca wśród młodzieży. Zwerbować dla narciarstwa najszersze rzesze młodzieży, wpoić w nią zamiłowanie tego najpiękniejszego sportu — to praca, dla której warto poświęcić dużo energii i wysiłku.

To też w okresie sprawozdawczym, mimo znacznych trudności finansowych, w jakich się Towarzystwo nasze znalazło, wysiłki nasze szły przede wszystkim w kierunku jak największego rozszerzenia akcji rozdawnictwa nart, objęcia tą akcją jak największej ilości młodzieży. W roku ostatnim zwrócono również baczniejszą uwagę na młodzież szkół średnich miejskich na terenie całej Polski, a przede wszystkim w miastach znajdujących się w niewielkiej odległości od terenów narciarskich.

Wobec okazywanej również pomocy — choć w niewielkim zakresie — młodzieży akademickiej, można powiedzieć, że jeśli idzie o akcję krzewicielską, to objęta nią została w ten sposób młodzież we wszystkich swych generacjach.

Pomoc dla szkół ograniczała się nie tylko do wypożyczania i ofiarowywania sprzętu narciarskiego, ale także organizowania wędrownych kursów narciarskich a nadto rozsyłano bezpośrednio przed sezonem zimowym dość liczny materiał propagandowy. mianowicie: artystyczny afisz, mapę plastyczną-blokdiagram oraz po jednym tomie naszych wydawnictw z Biblioteki Narciarskiej T. K. N. Ponadto wysyła się rokrocznie do wszystkich szkół z całej Polski okólniki w sprawie pomocy, jakiej udzielamy młodzieży, a w szczególności wypożyczania sprzętu, informacyj narciarskich,



Uroczystość wręczania nart w P. Żeńskiej Szkole Przemysłowej w Krakowie

organizowania kursów i obozów narciarskich. Biuro informacyj narciarskich dla młodzieży udzieliło w okresie sprawozdawczym 682 porad, w tym 431 pisemnych.

Krzewienie narciarstwa w szkołach powszechnych na wsi ma wybitnie społeczne cele: pomoc w wychowaniu zdrowego i sprawnego obywatela.

Narty na wsi, to sprzęt codziennego użytku, służący do szybszego przenoszenia się z miejsca na miejsce. Zainicjowana przez Towarzystwo Krzewienia Tarciarstwa akcja, jak to widzimy z rozpisanej przez nas ankiety, znalazła zrozumienie wśród sfer chłopskich, którzy coraz częściej zaczynają używać nart jako środka komunikacyjnego. W ostatnich czasach skierowaliśmy nasze wysilki w celu udzielenia pomocy dzieciom z miast przede wszystkim przez wypożyczanie nart.

Obecnie posiadamy 2 wypożyczalnie nart: w Krakowie, pod bezpośrednim zarządem naszego Towarzystwa i w Warszawie, pod zarządem Warszawskiego Koła Polskiego Związku Wychowawców Fizycznych. Akcja wypożyczania nart jest efektywniejsza, niż rozdawnictwo, gdyż z jednej pary nart może korzystać w ciągu jednego sezonu kilka, czy nawet kilkanaście dzieci.

Zasilano sprzętem wyłącznie niemal szkoły, które wprowadzając do inwentarza szkolnego otrzymane narty, rozporządzają nimi, wypożyczając je uczniom okresowo.

Jednym z zadań, jakie sobie postawiliśmy jest ułatwić młodzieży i nauczycielstwu organizowanie kursów narciarskich.

Idealnym rozwiązaniem tego zadania byłoby wybudowanie — w miejscowości, której warunki atmosferyczne dają gwarancję najdłuższego i najlepszego uśnieżenia — domu-stanicy narciarskiej, w którejby odbywały się stale kursy narciarskie dla młodzieży szkolnej. W sprawie tej poczyniono już pewne kroki i wespół z Okręgiem Krakowskim Polskiego Związku Wychowawców Fizycznych zamierza Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa przystąpić już w niedługim czasie do akcji, która będzie miała za zadanie dom taki zbudować. Nie wątpimy, że w najbliższym sezonie, przy pomocy władz i instytucyj turystycznych, uda się referatowi młodzieżowemu naszego Towarzystwa przystąpić do budowy stanicy.

Poważną przeszkodą w akcji rozdawnictwa nart są trudności związane z zakupieniem odpowiedniej ilości sprzętu. Nie rozporządzając na ten cel stałymi funduszami, nie jesteśmy w stanie zamówić na parę miesięcy naprzód odpowiedniej ilości nart. Często zaś, wobec braku odpowiedniego drzewa, którego w Polsce jest coraz mniej, musimy czekać na dostarczenie sprzętu bardzo długo. W okresie sprawozdawczym zakupiliśmy 320 par nart, kijków i wiązań, z czego, oraz z posiadanego zapasu, rozdano ogółem: 338 par kompletnych nart oraz 486 par nart zostało wypożyczonych z czego 150 na kursach wędrownych. Zaś w naszych warsztatach zdołano z resztek poszczególnych nart zmontować nowe w ilości 68.

Zdajemy sobie dokładnie sprawę z tego, że akcja nasza, aczkolwiek wkładamy w nią bardzo wiele wysiłku i rozdajemy dość znaczne liczby nart, jest zaledwie kroplą w morzu w stosunku do zapotrzebowania terenu. Na cele rozdawnictwa otrzymaliśmy zaledwie ogółem 43 par nart i to przede wszystkim z fabryk, u których zakupywaliśmy większą ilość sprzętu, jak w firmie: Bujaka, Zubka w Zakopanem, Braci Więckowskich w Soli, Braci Bilczewskich w Kętach, Fabryce «Światowid» w Myszkowie.

Nadmienić należy, że wysłaliśmy 43 komunikaty prasowe, wzywające do składania zużytego sprzętu narciarskiego. Ponadto we wszystkich naszych wydawnictwach oraz wydawnictwach P. Z. N.-u ukazywały się apele do narciarzy o ofiarowywanie sprzętu. Propagowało również tę akcję Polskie Radio. Do różnych instytucyj i osób wystosowano 186 pism z prośbą o współdziałanie, na co otrzymaliśmy zaledwie 4 odmowne odpowiedzi, usprawiedliwiające niemożność współdziałania. Reszta adresatów pominęła naszą prośbę milczeniem. Mimo małego powodzenia tej akcji, jesteśmy w dalszym ciągu przekonani, że gdyby co dziesiąty narciarz, sprzęt, który mu leży nieużytecznie, ofiarował naszemu Towarzystwu, cyfry rozdanych nart wzrosłyby napewno w dwójnasób i kilkaset biednych dzieci wiejskich dostąpiłoby tego niebywałego dla nich szczęścia, otrzymania «prawdziwych» nart.

Referat rozdawnictwa nart współpracuje z władzami szkolnymi, które w wysokim stopniu ułatwiają nam racjonalną pracę. Odnosi się to tak do rozdawnictwa, do zorganizowania wypożyczalni szkolnych, jak również i urządzania wędrownych kursów narciarskich. Władze doceniają w pełni naszą działalność, o czym świadczą rokrocznie przesyłane nam pisma z Kuratorium Okręgu Szkoln. Krakowskiego, z których 2 ostatnie przytaczamy.

KURATORIUM
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
w Krakowie

Dnia 5 maja 1937 r.
Nr O. 12704/37

DO
ZARZĄDU TOWARZYSTWA KRZEWIENIA NARCIARSTWA

w Krakowie
ul. Piłsudskiego 13

Proszę przyjąć wyrazy prawdziwego uznania, za piękną i bezinteresowną akcję krzewicielską Towarzystwa na terenie szkolnym.

Inicjatywa Towarzystwa w tym zakresie jest w pełni doceniana przez Kuratorium.

Wszelkie poczynania TKN, zmierzające do rozpowszechnienia narciarstwa wśród młodzieży szkolnej, mogą liczyć na całkowite poparcie Władz Szkolnych.

Kurator Okręgu Szkolnego:
J. Stypiński mp.

KURATORIUM
Okręgu Szkolnego Krakowskiego
w Krakowie

Dnia 14 września 1938 r.
Nr O. 25198/38

ZARZĄD TOWARZYSTWA
KRZEWIENIA NARCIARSTWA
w Krakowie
ul. Piłsudskiego 13

Kuratorium wyraża Towarzystwu Krzewienia Narciarstwu uznanie za prace Towarzystwa na terenie szkolnictwa tutejszego Okręgu, zmierzające do rozpowszechnienia narciarstwa wśród młodzieży szkolnej.

Kuratorium — doceniając w całej pełni wartość tej akcji — zapewnia Zarząd Towarzystwa o niezmiennej życzliwości Władz Szkolnych dla poczynań Towarzystwa i prosi o kontynuowanie rozwijającej się pięknie akcji kursów wędrownych.

Kurator Okręgu Szkolnego:
J. Stypiński mp.

Omawialiśmy dotychczas akcję rozdawnictwa nart jedynie w stosunku do szkół. Jednakże byłaby ona niekompletna, gdybyśmy pominęli milczeniem pomoc jaką okazujemy klubom i oganizacjom sportowym w tym kierunku. Przede wszystkim podkreślić należy zapoczątkowaną w okresie sprawozdawczym akcję narciarstwa nizinnego. W r. 1936/7 Towarzystwo nasze wyprodukowało według wzorów fińskich 30 par nart typu nizinnego, które rozesłano organizacjom na Wileńszczyźnie i Polesiu oraz w miejscowościach, gdzie narty te mogą być użyte. W r. 1936/8 zakupiono 50 par nart typu nizinnego oraz zorganizowano wraz z Komisją Narciarstwa Nizinnego szereg kursów narciarskich na terenie Wileńszczyzny, posługując się wymienionymi nartami. Akcja narciarstwa nizinnego spotkała się z gorącym uznaniem tak u naszych władz sportowych, jak Państw. Urzędu W. F. Towarzystwo nasze wspomagało szereg klubów przez ofiarowanie nart. I tak V. Okręg P. Z. N.-u otrzymał 18 par nart, które ofiarował zwycięzcom w zawodach propagandowych, organizowanych w miejscowościach: Jordanów, Rabka, Nowy Sącz, Andrychów. Ponadto ofiarowaliśmy 25 par nart Sekcji Narciarskiej Związku Strzeleckiego w Krynicy, 25 par nart Kołu Pomocy dla Polaków z Czechosłowacji, 20 par nart ofiarowano Związkowi Podhalan w Krakowie. Współpracowano z Ogniskiem Krakowskiej Y. M. C. A., któremu wypożyczano na ich kursy narciarskie kilkakrotnie narty.



Uczestnicy jednego z Wędrownych Kursów Narciarskich w Trokach na Wileńszczyźnie

WĘDROWNE KURSY NARCIARSKIE

Z akcją rozdawnictwa nart łączą się ściśle Wędrowne Kursy Narciarskie, jakie organizuje nasze Towarzystwo już w pierwszym roku swojego istnienia w tych wsiach, w których obfita szata śnieżna daje możność uprawiania narciarstwa.

To też pierwsze kursy wędrowne Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa odbyły się w Beskidzie Śląskim. Sposób urządzania tych kursów, na wskroś oryginalny, okazał się bardzo celowym.

Oto w r. 1934 w lutym Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa wysłało jednego instruktora, dobrego narciarza, który — zaopatrzony w 30 par kompletnych nart, w reperaturkę do nart i apteczkę — miał za zadanie objechać kilka miejscowości podkarpackich i wypożyczając dzieciom narty, przeprowadzić tam kursy narciarskie. Można sobie wyobrazić entuzjazm i radość tych dzieci, kiedy niespodzianie ich najtajniejsze pragnienia zostały ziszczone. Oto przyjechał do nich «pan instruktor» i nie tylko, że chciał ich

uczyć jeździć na nartach, ale dał im do użytku prawdziwe narty, uzyskał od «srogiego» pana nauczyciela nawet parę godzin po południu wolnego, ale przeprowadzenie z nimi kursu narciarskiego i niewielkich wycieczek. To — z punktu widzenia dzieci. Jak doniosłe znaczenie mają takie kursy wędrowne z punktu widzenia wychowawczego i zdrowotnego, nie trzeba chyba obszerniej tłumaczyć. Świadczą o tym nie tylko dziękczynne listy nauczycielstwa, o które oparła się cała akcja, ale zainteresowanie się bliższe władz szkolnych z Kuratorium i Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na czele. Chcąc bowiem nadać odpowiednie ramy organizacyjne tej imprezie Towarzystwo nasze porozumiewało się najpierw z odpowiednimi władzami, przede wszystkim z Kuratorium Okr. Szkoln. Krakowskiego a w miarę rozwoju tych kursów — z innymi Kuratoriami i Ministerstwem W. R. i O. P. Kursy takie organizowano w oparciu o szkoły powszechne.

Powodzenie tych kursów od razu okazało się tak duże, że w roku 1935 zorganizowano już 25 kursów, wszystkie na terenie Karpat Zachodnich, a w roku następnym było 39 kursów tygodniowych.

W sezonie 1936/7 zorganizowano również 39 tygodniowych kursów narciarskich wśród szkół powszechnych Okręgu Szkolnego Krakowskiego, Śląskiego i Lwowskiego oraz 1 kurs dla młodzieży zorganizowanej w T. O. M. w Jeleśni. W lutym 1937 wysłano w teren 8 instruktorów, absolwentów Studium W. F. U. J., zarazem instruktorów P. Z. N.

Już w ubiegłym roku rolę instruktorów objazdowych T. K. N. objęli absolwenci Studium Wychowania Fiz. U. J., wykazujący się dyplomami instruktorów P. Z. N., przy czym wybór ich został podyktowany troską o nadanie jak najwyższego poziomu pedagogicznego i technicznego kursom. Podkreślić tutaj musimy wydatną pomoc i współdziałanie przy organizacji kursów, jaką rozwijali kierownicy i nauczyciele odnośnych szkół.

W tym sezonie program kursów został całkowicie oparty na nowej zabawowej metodzie uczenia jazdy, przy czym forma zabawowa była najczęściej stosowana. Instruktorów obowiązywał

świeżo wydany podręcznik mgr. Tadeusza Biernakiewicza: «Jak uczyć dzieci i młodzież jazdy na nartach».

Kursy zostały zorganizowane w 8 grupach i odbyły się w następujących miejscowościach:

Grupa I: Jasienica, Jaworze, Ustroń, Polana, Istebna Zaolzie, Koniaków.
Grupa II: Rycerka Górna, Dolna, Żabnica, Cięcina Dolna (2 kursy).
Grupa III: Cięcina Górna, Radziechów, Jeleśnia Górna (2 kursy), Dębina Dolna.
Grupa IV: Lipnica Wielka, Mała, Zubrzyca Górna (2 kursy), Orawka.
Grupa V: Biała, Rzepiska, Jurgów, Łapsze Niżne, Groń.
Grupa VI: Muszyna, Krynica Wieś, Blechnarka, Ropki, Mochnaczka Niżna.
Grupa VII: Mszana Górna, Dolna, Niedźwiedź, Konin.
Grupa VIII: Sułkowice, Bolęcin, Rzyki, Targanica, Pewel Wielka.

Ogółem przeszkolono w tym sezonie 1.357 dzieci, w tym 160 dziewcząt. Dało to w sumie 317.538 nartodni.

W ostatnim sezonie 1937/38 zwiększono liczbę kursów narciarskich do 50. Rozszerzono również wydatnie ich obszar działania. Mianowicie kampania objęła również tereny bardziej odległe, tj. Góry Świętokrzyskie, Wileńszczyznę i Huculszczyznę.

Oprócz więc województwa krakowskiego i śląskiego, objęliśmy zakresem pracy krzewicielskiej województwa: stanisławowskie, kieleckie i wileńskie. Jest to duży krok naprzód, jeśli się zważy, że tereny te były dotychczas dziewicze, gdy chodzi o programową pracę szkolenia młodzieży w jeździe na nartach.

Akty darowizny w każdej ze szkół utrwalały jeszcze bardziej nić, którą nawiązaliśmy z wymienionymi okręgami.

W organizacji tych kursów, ustalonej na podstawie doświadczenia lat ubiegłych, nie zmienialiśmy trybu postępowania. Angażujemy dalej tylko absolwentów Studium W. F. U. J., którzy gwarantują wysoki poziom techniczny, jak i przede wszystkim dydaktyczny.

W organizacji współdziałały z nami odnośne Kuratoria i Inspektoraty szkół powszechnych, udzielając swojego zezwolenia oraz nauczycielstwo kierujące szkołami, przy których odbywały się kursy. Po porozumieniu się z Inspektorami kierownictwa szkół



Kurs Narciarski T. K. N-u przed budynkiem szkolnym w Kacwinie

udzielają odpowiedniej ilości godzin dla przeprowadzania codziennych ćwiczeń narciarskich. Po zakończeniu kursu, podobnie jak w latach ubiegłych — każda szkoła otrzymywała 3 pary nart kompletnych, które zostawały wpisywane do inwentarza szkolnego i stanowiły bądź to wzbogacenie istniejącego już zbioru nart, bądź też jego zaczątek.

Program kursów jak i metoda nauczania zostały w tym sezonie jak w roku ubiegłym, przy czym doświadczenia naszych instruktorów wykazały jak pożytecznym jest podręcznik mgr. Tadeusza Biernakiewicza «Jak uczyć dzieci i młodzież jazdy na nartach», który w roku bieżącym był podstawowym przy nauczaniu.

W roku bieżącym zorganizowano 10 grup ćwiczebnych w następujących miejscowościach:

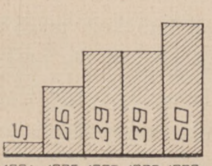
I grupa: Sianki, Turka (2 kursy), Rozłucz, Orłów k. Drohobycza, Drohobycz.
II grupa: Żegiestów, Milik, Muszyna, Powroźnik, Krynica-Zdrój.
III grupa: Zawoja na Wilcznem, Zawoja, Maków, Hucisko, Korbielów, Koszarawa.
IV grupa: Poręba Wielka, Rabka, Zaryte.

V grupa: Jurgów, Łapsze Niżne, Kacwin, Kluszkowice k. Czorsztyna, Niedzica.
VI grupa: Tatarów, Mikuliczyn, Jamna, Żabie-Ilcia, Żabie-Słupejka.
VII grupa: Chochołów, Ciche, Witów, Zubsuche-Ząb, Sierockie.
VIII grupa: Bodzentyn, Bieliny Nowa Słupia, Bartoszowiny, Św. Katarzyna.
IX grupa: Istebna, Wisła, Brenna, Szczyrk, Zwardoń.
X grupa: Nowa Wilejka, Niemenczyn n. Wilią, Troki, Landwarów, Orany.

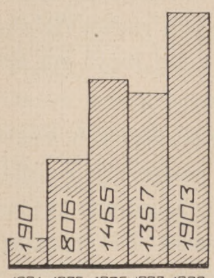
Ogólna ilość dzieci, które wzięły udział w kursach w kampanii 1937/8 wynosi 1.903, w tym 197 dziewcząt.

Dało to w sumie potężną cyfrę 570.900 narto-dni.

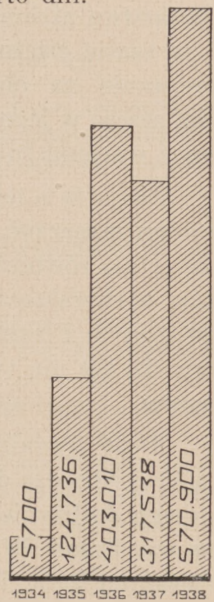
Wykresy ilustrujące rozwój Wędrownych Kursów Narciarskich T. K. N.



A Liczba Kursów w latach od 1934—1938



B Liczba uczestników



C Liczba narto-dni

Ogółem w dotychczasowej działalności przeprowadzono 159 wędrownych kursów narciarskich, podczas których wyuczono 5.721 dzieci na wypożyczonych przez T. K. N. nartach, które miały w ten sposób w sumie 1,421.894 dni spędzonych na nartach. Rozdano 578 par nart młodzieży wiejskiej z okazji kursów wędrownych.

Towarzystwo nasze nie ograniczało się tylko do bezpośredniego urządzania kursów narciarskich. Dostarczyło bowiem kil-

kadziesiąt par nart Przemyskiemu Tow. Narciarzy, które rok rocznie organizuje w miejscowościach Karpat Środkowych kursy narciarskie, przede wszystkim wśród stowarzyszeń i organizacyj sportowych.

Ponadto udzieliło T. K. N. wydatnej pomocy Komisji Narciarstwa Nizinnego, organizując wespół z nią kilka kursów wędrownych narciarstwa nizinnego, które przeprowadzał na terenie Wileńszczyzny wśród członków organizacyj społecznych i stowarzyszeń sportowych specjalny instruktor. Niewątpliwie cała akcja narciarstwa nizinnego, do której rozwinięcia przyczyniło się T. K. N. w czasie ostatnich 2 sezonów wydatnie, znajdzie szerokie zastosowanie na obszernej płaszczyźnie nizinnej naszego kraju, a zwłaszcza w jego częściach północnych, gdzie są stosunkowo najlepsze warunki śnieżne.

Akcja ta o tak kolosalnym znaczeniu społecznym — musimy bowiem zaznaczyć, że instruktorowie nasi, którzy wyjeżdżają w teren, pełnią również niezmiernie doniosłą w niektórych wypadkach akcję o charakterze uświadomienia społecznego i narodowego — jest jednym z podstawowych zadań działalności naszego Towarzystwa. To też nie wahamy się łożyć na ten cel jak najwięcej funduszów.

Koszt organizacji wędrownych kursów narciarskich pochłania kwoty bardzo duże a podkreślić należy, że na ten cel nie otrzymujemy dosłownie żadnych subwencyj ani datków. Jedynie Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego udziela wszystkim instruktorom T. K. N.-u zniżki kolejowej w wysokości 75%. Mimo wszystkich trudności, akcja wędrownych kursów narciarskich musi być rozszerzona na teren całej Rzeczypospolitej. Wtedy będziemy uważali cel swój za osiągnięty, jeżeli przynajmniej na terenie Karpat i Podkarpacia wszystkie szkoły powszechne będą się chlubiły posiadaniem bodaj kilku par nart, i gdy w większości tych szkół odbędą się kursy narciarskie.

Akcja kursów wędrownych cieszy się może największym uznaniem, oczywiście przede wszystkim u tych, których ona dotyczy, a więc u nauczycielstwa, które potrafi docenić wysiłki naszego Towarzystwa, oraz u dziatwy szkolnej, czego najlepszym dowodem

jest kilka poniżej podanych podziękowań, spośród wielu nadesłanych na nasze ręce:

Kierownictwo Szkoły Powszechnej w Targanicach:

«Za urządzenie kursu narciarskiego dla tutejszej dziatwy szkolnej w dniach od 14 do 21 II br. oraz za dar w postaci trzech par nart pozwalam sobie złożyć P. T. Towarzystwu jak również WPanu Instruktorowi za niestrudzoną i bardzo owocną pracę imieniem uczestników kursu i grona nauczycielskiego słowa serdecznej podzięki z prośbą o łaskawą dalszą pamięć o tutejszej szkole. Urban Józef, Kierownik Szkoły. Targanice, dnia 8 III 1937 r.».

Kierownictwo Szkoły w Blechnarce, pow. Gorlice:

«Za urządzenie dla dziatwy miejscowej szkoły kursu narciarskiego, oraz otrzymane 3 pary kompletnych nart, Kierownictwo Szkoły składa P. T. Zarządowi T. K. N. szczere podziękowanie. Michał Krajcewicz. nauczyciel kierujący. Blechnarka, 20 marca 1937 r.».

Kierownictwo Siedmioklasowej Szkoły Powszechnej w Jasienicy:

«Kierownictwo szkoły pragnie stwierdzić, że wędrowny kurs narciarski przyniósł naszej młodzieży szkolnej wiele radości i pożytku, pozostawił dużo pięknych wspomnień. Pomysł to doskonały, akcja — jakich mało. Kurs ten stał się u nas ośrodkiem zainteresowania tego rodzaju, że dzieci samorzutnie układały krakowiaki, które do dziś śpiewają, że szczebiot na temat przeżyć narciarskich nie ustaje, że już dawno Pana Instruktora ani śniegu nie ma. Ze względów wychowawczych przesyła się pismo absolwentów kursu narciarskiego z załączonymi krakowiakami z uprzejmą prośbą o łaskawe skreślenie choćby kilku tylko słów zachęty do wytrwałego uprawiania, jak też krzewienia narciarstwa wśród młodych koleżanek i kolegów jasienickiej szkoły. Barteczek, kierownik szkoły».

Uczniowie Klasy 7 Szkoły Powszechnej w Jasienicy:

«Dawno pragnęliśmy użyć do woli sportu zimowego. Nasze marzenia stały się rzeczywistością, bo dzięki Szanownemu Towarzystwu tydzień spędziliśmy wesoło i pożytecznie. Oj, ile było gwaru, śmiechu, kwiku, a koziołków ile! Przypatrując się tak naszej pierwszej jeździe uśmiać się można było strasznie. Tak upływał nam dzień za dniem. W końcu jednak nadszedł dzień ostatnich przeżyć w gronie narciarzy i smutnego pożegnania. Wszystko dobre, miłe, lecz trochę tego za mało... Z chwil wesołych, pełnych ciekawych wrażeń, pozostały tylko miłe wspomnienia... Z słowami pełnymi uczuć serdecznego podziękowania zwracamy się do Towarzystwa. W szczególności

dziękujemy za inicjatywę i przysłanie nam miłego pana Instruktora i za pożyczenie nam nart i prosimy zarazem o pamięć w przyszłym roku. Załączając «Krakowiaki» ułożone przez poetkę naszej klasy na cześć pana Instruktora i śpiewane przez nas wszystkich życzymy Szanownemu Towarzystwu jak najpomyślniejszego rozwoju i kreślimy się wszyscy wdzięczni uczniowie klasy 7-ej».

Był to dzień wesoły
Jasienickiej Szkoły,
Kiedy tu przybyłeś
I nas ucieszyłeś.

Wszystko się raduje
Przy tym podskakuje,
Że jazdy na nartach
Trochę popróbuje.

Zawsze więc bez strachu
Bliski choć był śmierci
Bez szemrania brachu
Nosem w śniegu wierci.

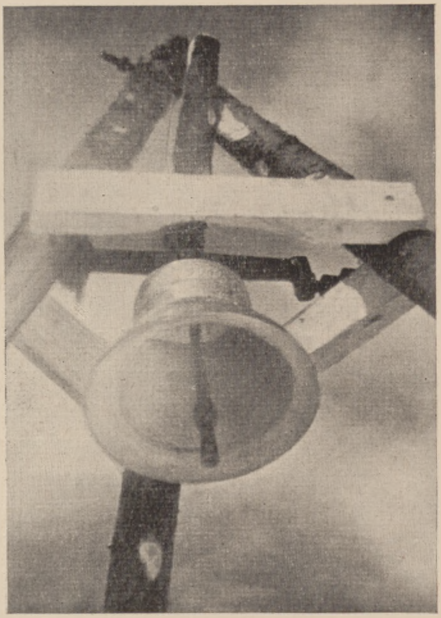
A po dłuższej jeździe
I nogi zgrabniejsze,
Ćwiczące narciarki
Czują się pewniejsze.

Mija dzień za dzionkiem,
Wreszcie kurs się kończy,
Odjeżdża Instruktor
Nasz duch opiekuńczy.

Krzewienia Narciarstwa
Towarzystwo miłe
Podziękę niech przyjmie
Za przyjemne chwile.

SPRAWOZDANIE REFERATU RATOWNICTWA GÓRSKIEGO

TOWARZYSTWA KRZEWIENIA NARCIARSTWA W KRAKOWIE



Dzwon alarmowy na szczycie Kasprowego Wierchu w chmurach

Działalność Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa w zakresie ratownictwa górskiego, trwająca z górą 5 lat, musiała szybko nadążać w swym rozwoju wzbierającemu na nasileniu ruchowi turystycznemu. Wiadomo, że w ostatnich właśnie 5-ciu latach nasilenie to wzrastało w sposób ogromny i zwłaszcza w zimie przybrało charakter turystyki masowej. Toteż zasada, na jakiej oparta była dotychczasowa organizacja ratownictwa górskiego w zimie, a mianowicie niesienie względnie umożliwianie niesienia pomocy ofiarom nieszczęśliwych wypadków za pośrednictwem Stacyj Ratunkowych, instalowanych w schroniskach, okazała się w obrębie poszczególnych ośrodków ruchu zimowego niewystarczającą i wymagała reorganizacji. Na podstawie zebranych w ciągu lat ubiegłych doświadczeń z powiązanych z bieżącymi potrzebami ruchu

turystycznego, Referat Lekarski T. K. N. opracował plan reorganizacji, którego zasadniczymi wytycznymi były dwie tezy: usunięcie dotychczasowego rozproszkowania akcji przez ześrodkowanie jej na obszarze całych Karpat w ręku jednej instytucji, oraz oparcie zimowego ratownictwa górskiego na specjalnie zorganizowanych zespołach Pogotowi Górskich, rozmieszczonych w masowo nawiedzanych przez turystów i narciarzy ośrodkach zimowych.

Na tym założeniu przygotowany szczegółowo plan akcji w sezonie 1937/38 przesłano do akceptacji Wydziałowi Turystyki Min. Kom., który po uzupełnieniu swymi uwagami i dezyderatami, plan ten zatwierdził i udzielił pomocy w jego realizacji.

Rozpoczęto tedy jeszcze w czerwcu 1937 prace wstępne, które zmierzały do zapoznania się z akcją: Władz i Towarzystw pracujących w dziedzinie turystyki a więc Urzędów Wojewódzkich, a spośród Towarzystw — P. T. T. oraz T. O. R. P.

Dokonano tego na szeregu nieoficjalnych konferencjach zainicjowanych przez Ref. Lekarski T. K. N., w których brali udział członkowie Zarządów P. Z. N., T. O. R. P., T. K. N. i na których, dzięki daleko idącemu zrozumieniu istoty zagadnienia i dobrej woli poszczególnych działaczy, od razu wyjaśniono pewne sprawy, które mogły stanowić przeszkodę przy realizowaniu planu.

W tym czasie również kierownik referatu Ratownictwa Górskiego został przyjęty przez przedstawiciela Krakowskiego Urzędu Wojewódzkiego, którego zaznajomił z przebiegiem dotychczas prowadzonej akcji, jako też planami na przyszłość.

Właściwe zapoczątkowanie prac związanych z sezonem 1937/38 datuje się od momentu przeorganizowania dotychczasowego Referatu Lekarskiego T. K. N. na Referat Ratownictwa Górskiego uchwałą Zarządu z dnia 11 listopada 1937. Wynikło to z konieczności dostosowania Referatu do znacznie powiększonego zakresu pracy jak i wyraźniejszego zaakcentowania jej charakeru.

Na wstępie sezonu tj. jeszcze w jesieni 1937 Kierownik Ref. Ratownictwa Górskiego T. K. N. przedstawił na posiedzeniu Komisji Wyszkoleniowej P. Z. N. postulaty dotyczące szkolenia ogółu narciarzy a w szczególności instruktorów w zakresie ratownictwa górskiego, aby zapewnić możliwie najdalej idące możliwości doraźnej pomocy w razie wypadku. Postulaty te zostały całkowicie



Karetka Sanitarna Zimowego Górskiego Pogotowia Ratunkowego w Zakopanem

uwzględnione i wykłady z zakresu ratownictwa włączono w program kursów unifikacyjnych dla instruktorów P. Z. N.

Celem uzgodnienia działalności na terenie Tatr, gdzie istniało dotychczas Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, odbyło z początkiem grudnia konferencję z kierownikiem Pogotowia, w czasie której, opierając się na porozumieniu osiągniętym w czasie rozmów w czerwcu 1937, oraz na odpowiednich uchwałach Zarządów P. T. T. i T. K. N. jako też P. Z. N., doprowadzono do ustalenia warunków pracy na terenie Tatr. Ustalono, że w okresie zimowym działać będzie w Tatrach jedno Pogotowie pod nazwą Zimowe Górskie Pogotowie Ratunkowe T. K. N. i T. O. R. P. oraz omówiono szczegóły współpracy. W szczególności chodziło tutaj o masowe wypadki narciarskie w bliżej położonych dolinach, do załatwiania których T. O. R. P. z natury rzeczy nastawione raczej na wyprawy letnie i wysokogórskie, nie było przygotowane.

Pogotowie Zakopiańskie zostało wyposażone w roku bieżącym w karetkę sanitarną, specjalnie przystosowaną do służby Pogotowia Górskiego. Karetka ta marki «Fiat», ofiarowana w roku ubiegłym dla celów Pogotowia T. K. N. przez Pana Ministra Ko-

munikacji Płk. Ulrycha, objęła służbę z dniem 1 stycznia 1938 r. i przeznaczoną została do obsługi Pogotowia Zakopiańskiego, jak również do szybkiego przewozu drużyn ratowniczych w razie potrzeby.

Jak podniesiono wyżej, w planie prac istniało utworzenie na terenie Karpat szeregu stałych Pogotowi Ratunkowych, które stanowiłyby ośrodki zdolne do samodzielnego przeprowadzenia nawet większej akcji ratunkowej a równocześnie roztaczały bezpośrednią opiekę i dozór nad Stacjami Ratunkowymi T. K. N., znajdującymi się w schroniskach położonych na terenie ich działalności, oraz czuwały nad potrzebami w zakresie bezpieczeństwa ruchu turystycznego w swych rejonach.

Założenia Pogotowi dokonano w okresie grudnia 1937 tak że wszystkie były czynne w pełni sezonu.

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. w Krynicy założono w dniu 20 grudnia, w którym to dniu odebrano, po zakończeniu specjalnego kursu ratownictwa górskiego przyrzeczenie od członków Pogotowia.

Kierownikiem Pogotowia, które liczy 27 przeszkolonych członków, jest p. Nowikow Andrzej.

W zakres działalności Pogotowia wchodziły pomiędzy innymi stałe dyżury na trasach zjazdowych z Góry Parkowej w Krynicy, gdzie dzięki otwarciu kolejki koncentrował się ruch narciarski.

W ciągu okresu sprawozdawczego Pogotowie Krynickie interweniowało w 2 wypadkach poszukiwań zaginionych oraz w 6 wypadkach poważniejszych obrażeń, nie licząc wielu drobnych interwencyj. Poza tym Pogotowie Krynickie pełniło służbę 17 razy w czasie zawodów narciarskich, saneczkarskich i hokejowych w Krynicy.

Podkreślić należy pomoc i opiekę jakiej doznawało Pogotowie Krynickie w okresie swego tworzenia się i pracy od Zarządu Zdrojowego, a w szczególności od JWPana Dyrektora Inż. Nowotarskiego.

Fachowej opieki lekarskiej nad Pogotowiem Krynickim podjął się i przeprowadzał ją z poświęceniem lekarz zdrojowy Dr Pawłowski Ferdynand.

W dniu 16 grudnia zostało założone i częściowo uruchomione

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. w Zawoi pod kierownictwem Naczelnika Gminy p. Wolińskiego Antoniego.

Pogotowie to liczy obecnie 14 członków.

Działalność Pogotowia szła głównie w kierunku zabezpieczenia dość odludnych szlaków narciarskich w rejonie Babiej Góry i Pilska przez utrzymywanie, zwłaszcza w okresie złej pogody, stałych patroli na wymienionych trasach. Niejednokrotnie patrole te naprowadzały zbłąkanych turystów na właściwą drogę do zamierzonego celu wycieczki.

Poza tym interweniowało Pogotowie w 3 wypadkach złamań i ciężkich obrażeń jamy brzusznej.

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. we Worochcie zostało uruchomione w okresie Świąt Bożego Narodzenia, po przezwyciężeniu pewnych trudności lokalnych. Kierownikiem Pogotowia, które liczy 22 stałych członków, jest p. mgr. Kozło Włodzimierz.

Ze względu na bardzo specyficzne warunki terenowe, zasięg działania Pogotowia obejmuje: Gorgany Wschodnie, Beskid Huculski, Czarnohorę oraz najbliższe partie gór Czywczyńskich i Hryniawskich.

Pogotowie to zostało zorganizowane nieco inaczej aniżeli pozostałe. Poza zasadniczą drużyną, złożoną z mieszkańców Worochty, członkami Pogotowia są dzierżawcy okolicznych schronisk oraz ich personel, jak również mieszkańcy innych miejscowości położonych w sąsiedztwie Worochty a poza tym część obsługi Stacji Meteorologicznej na Pop Iwanie. Ma to za zadanie możliwie rychłe uruchomienie pomocy w razie, jeśli wypadek zdarzył się w terenie odległym od Worochty. Podkreślić tutaj należy dużą pomoc, jaką okazały Władze Straży Granicznej, udzielając placówkom Straży Granicznej położonym w okolicy, zezwolenia na branie udziału w niesieniu pomocy ofiarom gór.

Pogotowie we Worochcie brało udział w poszukiwaniach zasypanego lawiną śp. Sawickiego oraz wzywane było do 8 wypadków złamań kończyn. Poza tym członkowie Pogotowia w rejonie Czarnohory pełnili służbę patrolową na szlakach turystycznych, w czasie, kiedy panowały niebezpieczne dla narciarzy warunki atmosferyczne.

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. w Ustroniu i Wiśle uruchomiono 20 grudnia 1937 pod kierownictwem p. Dr. Bruka Władysława.

Pogotowie liczy 18 przeszkolonych na specjalnym kursie członków.

W okresie sprawozdawczym niosło pomoc w 3 ciężkich obrażeniach narciarskich (złamania kończyn i kręgosłupa), zaś lekarz a zarazem kierownik Pogotowia udzielał pomocy w 34 lżejszych kontuzjach i skaleczeniach. Kilkakrotnie członkowie Pogotowia pełnili służbę w czasie zawodów narciarskich. O popularności Pogotowia świadczy fakt, że wzywane było kilkakrotnie do miejscowości leżących po stronie czechosłowackiej.

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. w Rabce uruchomiono przy poparciu JWPana Dr. Kadena w dniu 1 stycznia 1938. Kierownikiem Pogotowia, które liczy 9 członków, jest p. Dr Cybulski Teodor. Zadaniem Pogotowia jest obsługa szlaków turystycznych prowadzących na Turbacz oraz Wielki Luboń i okolicę. Do poważniejszych interwencyj Pogotowie w okresie sprawozdawczym nie miano sposobności.

Zimowe Górskie Pogotowie T. K. N. w Sławsku pozostaje pod kierownictwem każdorazowego kierownika tamtejszego hotelu L. P. T. i w skład jego wchodzi personel wymienionego hotelu. Pogotowie to wykazało w ubiegłym sezonie dużą aktywność, interweniując w 22 nieszczęśliwych wypadkach narciarskich. Ze względu na duży ruch turystyczny w okolicach Sławska, Pogotowie to posiada specjalne znaczenie.

Pogotowie Górskie T. K. N. na Kasprowym Wierchu i na trasach zjazdowych Kolei Linowej w Zakopanem, uruchomione w ubiegłym roku, czynne było w ciągu bieżącego sezonu w 28 wypadkach złamań kończyn oraz w 106 drobniejszych obrażeniach, przy czym działalność Pogotowia — ze względu na przedłużający się sezon zimowy w Tatrach — trwa do chwili oddawania niniejszego sprawozdania do druku.

Pogotowie to składa się z dwóch stałych dyżurnych przebywających na Kasprowym (z których jeden, w razie niekorzystnych warunków atmosferycznych, przejeżdża co jakiś czas trasy zjazdowe) — oraz dyżurnego na Hali Goryczkowej.



Transport ofiary wypadku przez drużynę Zimowego Górskiego Pogotowia T. K. N.

W budynku stacji Kolei Linowej na Kasprowym Wierchu mieści się oddany przez Zarząd Kolei do dyspozycji Pogotowia lokal, w którym dokonuje się opatrunków oraz gdzie znajduje pomieszczenie kompletny wysokogórski sprzęt ratowniczy i materiały opatrunkowe. Lokal ten, aczkolwiek bardzo szczupły, oddaje cenne usługi ofiarom wypadków, gdyż umożliwia opatrzenie kontuzjowanego w możliwych warunkach i usunięcie go z przed oczu licznych gapiów. Pomimo to wielokrotnie okazało się, że ze względu na niewygodny dostęp (po stromych schodach) jak również niemożność równoczesnego opatrywania chociażby tylko dwu ofiar; co szczególnie uwydatnia się, jeśli zachodzi konieczność opatrywania narciarzy różnej płci (brak nawet miejsca na ustawienie parawanu) — lokal ten jest niewystarczający.

Podkreślić tutaj należy pomoc, jaką Pogotowie na Kasprowym uzyskuje od Zarządu Kolei w formie wolnych przejazdów dla ratowników oraz zniżek w restauracji na Kasprowym Wierchu. Sprawy powyższe, jak również szereg innych dotyczących

wzajemnego stosunku służby ratowniczej na Kasprowym i Zarządu Kolei zostały omówione i załatwione drogą szeregu konferencyj, jakie Referat Ratownictwa Górskiego odbył z początkiem sezonu z przedstawicielem Kierownictwa Kolei p. inż. Plattem.

Trudności uruchomienia Pogotowi polegały nie tylko na przygotowaniu terenu w danej miejscowości, doborze odpowiedniego kandydata na kierownika oraz członków Pogotowia, ale także na opracowaniu przez Ref. Rat. Górskiego T. K. N. indywidualnego dla każdego Pogotowia planu organizacyjnego, który byłby w zgodzie z warunkami panującymi lokalnie oraz ustalenia odpowiedniego wyekwipowania — również odmiennego — dla poszczególnych Pogotowi.

Wszystkie Pogotowia zostały zorganizowane na podstawie regulaminu ramowego ustalonego przez Ref. Rat. T. K. N. W myśl tego regulaminu podlegają one w zakresie organizacyjnym całkowicie Zarządowi T. K. N. Służbę wewnętrzną normują regulaminy szczegółowe, za których przestrzeganie odpowiedzialnym jest przed Referatem Rat. Górskiego T. K. N.-u Kierownik odnośnego Pogotowia.

W ramach regulaminu szczegółowego mieszczą się przepisy dotyczące sposobu pełnienia służby, przesyłania meldunków, pobierania opłat, zakresu czynności Pogotowia, plan alarmowy i t. d.

Członkowie Pogotowi pełnią zasadniczo służbę honorowo. Jedynie w wypadkach, kiedy czynności ich, jako członków Pogotowia pociągają za sobą utratę zarobku, otrzymują odpowiedni ekwiwalent.

Przydział wszelkich materiałów oraz sprzętu ratowniczego Pogotowi dokonywany jest przez Referat Rat. T. K. N. na podstawie przesyłanych periodycznie sprawozdań zużycia i zapotrzebowania.

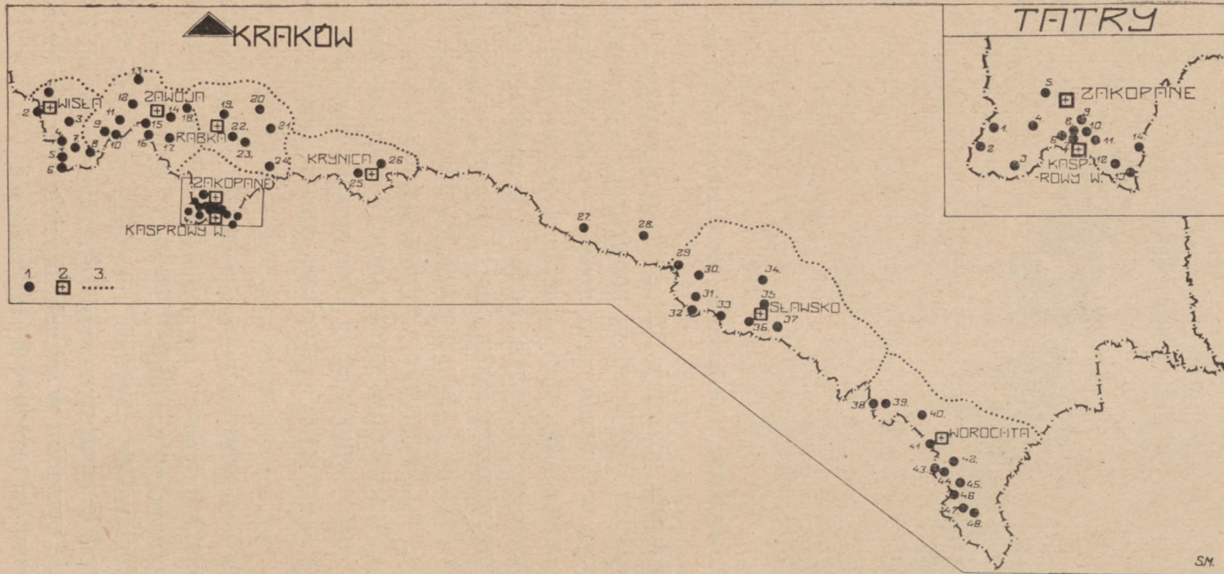
Na początku sezonu każde Pogotowie zaopatrzone zostało w zapas materiałów aptecznych i opatrunkowych, wystarczający nie tylko dla potrzeb własnych, ale pozwalający w razie pilnej potrzeby uzupełnić ewentualne zużycie w Stacjach Ratunkowych, leżących w rejonie działalności danego Pogotowia.



Uczestnicy Kursu Ratownictwa Górskiego na ćwiczeniach w terenie

Wszystkie Pogotowia posiadają kilka toboganów (sanek ratowniczych) stałych i składanych, silnej konstrukcji, typu używanego i wypróbowanego w Tatrach, oraz nosze — poza tym komplet sprzętu wystarczającego do wyekwipowania przynajmniej jednej drużyny ratowniczej w sile trzech ludzi. Na komplet ten składają się: kombinezony nieprzemakalne, narty, plecaki, maszynki spirytusowe, termosy, latarki, torby apteczne. W skład ekwipunku Pogotowi w Zakopanem i Worochcie wchodzą ponadto: liny, czekany, raki, lornetki. Dwa ostatnio wymienione Pogotowia zaopatrzone zostały poza tym w odpowiednią ilość sprzętu lawinowego, tzn. sondy lawinowe pojedyncze i składane, łopaty, płachty namiotowe itd.

Ściśle związaną z działalnością Pogotowi jest sprawa przeszkolenia ratowniczego kandydatów na członków tychże. Zainicjowane i przeprowadzone przed trzema laty przez T. K. N. przeszkolenie ratownicze dzierżawców schronisk górskich, jako tych, którzy w pierwszym rzędzie predystynowani są do doraźnego udzielenia pomocy w razie wypadku w górach, musiało ulec poszerzeniu i objąć także członków tworzących się Pogotowi.



MAPKA ZIMOWYCH GÓRSKICH POGOTOWI RATUNKOWYCH I STACYJ RATUNKOWYCH T. K. N.

Objaśnienie:

1. Stacje Ratunkowe
2. Siedziby Pogotowi Ratunkowych
3. Obszary działania Pogotowi

Liczby przy Stacjach Ratunkowych oznaczają nazwę Stacji w załączonym spisie.

Objaśnienia do mapy «Rozmieszczenie Pogotowi i Stacji Ratunkowych T. K. N.»

1. Równica
2. Stożek
3. Barania Góra
4. Zwardoń
5. Kikula
6. Wielka Racza
7. Sól
8. Ujsoły
9. Hala Lipowska
10. Hala Miziowa
11. Korbielów
12. Hucisko
13. Leskowiec
14. Polica
15. Babia Góra—Markowe Szczawiny
16. Babia Góra—Leśnik
17. Zubrzyca Górna
18. Osielec
19. Wielki Luboń
20. Jurków
21. Szczawa
22. Stare Wierchy
23. Turbacz
24. Czorsztyn
25. Jaworzyna Krynicka
26. Mochnaczka Wyżna
27. Cisna
28. Ustrzyki Górne
29. Sianki
30. Libuchora
31. Husne Wyżne
32. Pikuj
33. Klimiec
34. Hrebenów
35. Sławsko
36. Ławoczne
37. Kazanowiec
38. Pantyr
39. Rafajłowa
40. Chomiak
41. Woronienka
42. Kostrzyca
43. Zaroślak
44. Hala Maryszewska
45. Bystrzec
46. Pop Iwan
47. Szybene
48. Szykmany

TATRY

1. Hucisko Tatrzańskie
2. Polana Chochołowska
3. Hala Pyszna
4. Hala Miętusia
5. Gubałówka
6. Hala Kondratowa
7. Hala Goryczkowa
8. Hala Kalatówki
9. Kuźnice
10. Myślenickie Turnie
11. Hala Gąsienicowa
12. Dolina 5 Stawów
13. Morskie Oko
14. Roztoka

W okresie sprawozdawczym Ref. Rat. T. K. N. zorganizował i przeprowadził dwa kursy ratownictwa górskiego. W grudniu zakończono w obecności Dyr. Zarządu Zdrojowego Inż. Nowotarskiego kurs w Krynicy, w którym wzięło udział 26 uczestników, w styczniu zaś kurs w Ustroniu z udziałem 18 członków. Kursy odbyły się według programu ustalonego przez Ref. Rat. T. K. N. dla Zimowych Pogotowi Górskich i wypróbowanego w okresie ostatnich trzech lat z wynikiem dodatnim.

W skład programu wchodzą zarówno wykłady teoretyczne jak i zajęcia praktyczne, na które położono główny nacisk.

Po zakończeniu kursu i skontrolowaniu wiadomości uczestników, otrzymują oni odpowiednie świadectwa.

Należy podnieść, że w tej chwili liczba przeszkolonych na kursach T. K. N. ratowników górskich wynosi 116 osób, sprawnych fizycznie tubylców, obeznanych doskonale z terenem okolicznym jak i warunkami górskimi.

Stacje Ratunkowe, które w ilości 66 pomieszczone były w uczęszczanych w zimie schroniskach górskich uzupełniono w sprzęt i materiały opatrunkowe, na podstawie nadesłanych zapotrzebowań i bezpośredniej kontroli wielu z nich. Jak wiadomo Stacje te dzielą się na dwie grupy w zależności od wyposażenia. Do grupy I. należą Stacje Ratunkowe zainstalowane w okolicach, gdzie ze względów terenowych istnieją możliwości wypadku lawinowego oraz gdzie odległość od siedzib ludzkich jest duża wzgl. dostęp możliwy jedynie na nartach. Stacje te wyposażono bardziej wszechstronnie, nie tylko w zwykły sprzęt ratowniczy, ale także lawinowy i częściowo ekwipunek wysokogórski, tak, że mogą one stanowić w razie potrzeby podstawę dla przygotowania wyprawy ratunkowej.

Do drugiej grupy należą Stacje Ratunkowe T. K. N. w schroniskach o mniejszym znaczeniu turystycznym, położonych w terenach nielawiniastych, łatwiej dostępnych. Stacje te posiadają odpowiedni zapas materiałów aptecznych i opatrunkowych oraz sprzęt potrzebny do transportu.

Niezależnie od już istniejących Stacyj założono i wyposażono kompletnie nowe Stacje Ratunkowe w następujących miejscowościach: Wielki Luboń, Stare Wierchy, Hala Goryczkowa, Pi-

kuj, Rafajłowa, Zawoja, Babia Góra — Schronisko Związek Leśników, Bystrzec, Howerla, Szybene, Woronienka, Hala Lipowska, Sławsko, Homiak.

Bezpośrednią opiekę nad Stacjami Ratunkowymi sprawują kierownicy Pogotowi w granicach swego zasięgu działania i dbają o uzupełnianie materiałów w razie ich wyczerpania. Ogółem ilość czynnych Stacyj Ratunkowych na terenie całych Karpat wynosi w tej chwili 49. Leki i opatrunki wydawane są w Stacjach Ratunkowych na podstawie specjalnych kwitów, które stanowią cenną podstawę dla przeprowadzenia statystyki wypadków narciarskich w górach.

W bieżącym sezonie okazała się potrzeba zaopatrzenia również niektórych przynajmniej z gęsto rozsianych Stacyj Narciarsko Turystycznych T. K. N. w najbardziej niezbędne medykamenty. Wzięto pod uwagę 22 Stacje położone w miejscowościach odludnych i pozbawionych apteki czy lekarza i zaopatrzono je w szafki sanitarne oraz pewną ilość najbardziej niezbędnych opatrunków.

W drugiej połowie kwietnia br. odbył się w Krakowie Zjazd Kierowników Pogotowi T. K. N. Zjazd ten miał na celu złożenie sprawozdań z działalności Pogotowi w okresie zimowym a przede wszystkim omówienie bieżących potrzeb i na podstawie osiągniętych wyników w pierwszym roku działalności przygotowanie planu pracy na przyszłość. Zjazd spełnił pokładane w nim nadzieje i pozwolił zebrać wiele cennych spostrzeżeń z terenu całych Karpat, które zostaną wykorzystane w przyszłym sezonie.

W roku bieżącym Referat Ratownictwa przystąpił do inwestycji o charakterze ochronnym. Z góry należy powiedzieć, że problem ten nigdzie dotąd nie wyszedł poza zakres prób. Poza bowiem takimi urządzeniami, jak wytyczenie szlaków, które często liczyć się musi ze względami natury estetycznej i krajobrazowej, wszelkie urządzenia sygnalizacyjne, świetlne czy dźwiękowe posiadają swoje słabe strony, które powodują, że w pewnych warunkach nie uzyskuje się spodziewanej korzyści.

Nie można się tutaj oprzeć ani na wzorach alpejskich ani doświadczeniach poczynionych w lotnictwie, gdyż i tam nie znaleziono źródła światła zdolnego przebić na odpowiednią odległość

silną mgłę, lub sygnału dźwiękowego, któryby w czasie szalejącej kurniawy niezawodnie wskazywał kierunek w górach. Niemniej jednak w pewnych nie krańcowych warunkach urządzenia świetlne i dźwiękowe mogą spełnić swe zadanie i dlatego w ciągu bieżącego sezonu rozesłano do 6 schronisk, najbardziej tego — ze względu na warunki terenowe — wymagających, 1.000-świecowe lampy naftowo-żarowe o różowym świetle, odporne na działanie zmian temperatury i nieulegające zaśnieżeniu, które jako lampy orientacyjne mają zostać zainstalowane przed schroniskami.

Po okresie prób, za jaki uważać należy bieżący sezon, Referat Ratownictwa T. K. N. przystąpił do zaopatrzenia schronisk i szlaków narciarskich w urządzenia świetlne, przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń.

Na Stacji Kolei Linowej na Kasprowym Wierchu zainstalowano dzwon, wagi 50 kg, jako orientacyjny sygnał dźwiękowy. O konieczności podobnego urządzenia świadczy zgodna opinia turystów i kierownictwa Kolei. Dzwon ten umieszczony został tak, aby słyszanym był zarówno na stokach od strony Hali Goryczkowej jak i Hali Gąsienicowej, z wyeliminowaniem możliwie całkowitym echa. Przy wyborze sposobu nadawania sygnałów dźwiękowych z Kasprowego Wierchu, kiedy w grę wchodziły poza dzwonem syrena i rozmaite rodzaje sygnałów mechanicznych, przeważono decyzję na korzyść dzwonu, jako dźwięku najbardziej harmonizującego z otoczeniem gór.

Do zakresu urządzeń ochronnych należy również linia telefoniczna pomiędzy Halą Goryczkową a Myślenickimi Turniami, której przeprowadzenie, konieczne dla celów ratowniczych, jest w toku.

Szczupłe stosunkowo fundusze wobec poważnych rozmiarów całokształtu zagadnienia, jakie w tym roku Referat Ratownictwa T. K. N. miał do przeprowadzenia, nie pozwoliły na dalsze poczynania w zakresie profilaktyki, wypadków narciarskich, gdyż w pierwszym rzędzie zabezpieczyć należało możność udzielenia pomocy. Niewątpliwie rok przyszły pozwoli wypełnić także tę lukę w naszym przygotowaniu turystycznym gór i umożliwi w ten sposób całkowite rozwiązanie zagadnienia zimowego ratownictwa górskiego na terenie Karpat.

KRAKÓW, Piłsudskiego 13

Data 1. IV. 38

LIGA POPIERANIA TURYSTYKI

OGŁASZA

Nr 18

KOMUNIKAT ŚNIEGOWY

TOWARZYSTWA KRZEWIENIA NARCIARSTWA

I PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU METEOROLOGICZNEGO

WARSZAWA, Mokotowska 61

K A R P A T Y Z A C H O D N I E

Miejscowość	W	T	Grubość pokrywy w cm starej	nowej
Beskidy Śląskie				
Cieszyn	308	+10	—	
Ustroń	356	—	—	—
Brenna	390	—	—	—
Bielsko	344	+8	—	—
Wilkowice-B	398	—	—	
Szczyrk	510	—		
Wisła	433	+9	—	—
Istebna	660	+7	—	—
Stożek	980	+4	—	
Barania Góra	1214	+3	10	0
Równica	883	—	—	—
Skrzyczne	1250			—
Błatnia	840	—	—	—
Klimczok	1119	+8	10	0
Magóra	1098	—	—	
Beskid Wysoki				
W. Górka	410	—	—	
Milówka	446	—	—	—
Rajcza	490	+10	—	—
Sól	530	+7	—	—
Zwardoń	700	+6	0	
Ujsoły	550	—	—	—
Przegibek	1124	+4	28	—
Wlk. Racza	1236	+3	72	1
Boracza	854	—	—	—
Lipowska	1302	+3	58	0
Pilsko	1330	+2	155	0
Korbielów	650		—	
Jeleśnia	440	+6	—	
Hucisko	565	+7	—	
Sucha	338	+10	—	
Maków	359	—	—	—
Osielec	420	+10	—	
Zawoja	530	—	—	—
Babia Góra	1170	0	80	0
Babia Góra	1616	−1	190	2
Polica	1367	−1	63	—
Jordanów	493	—	—	—
Zubrzyca G	810	+8	10	—
Jabłonka	610	—	—	
Beskid Mały				
Kozy	395	+9	—	
Andrychów	333	—	—	—
Wadowice	268	—	—	—
Kalwaria	400	—	—	—
Skawce	330	+12	—	—
Porąbka	308	—	—	—
Magórka	913	—	—	—
Żar	761	—	—	—
Kocierz	718	—	—	—
Leskowiec	922	—	—	—
Beskid Wyspowy, Gorce i Pieniny				
Rabka	478	+10	—	—
Mszana Dolna	400	—	—	—
Dobra	450	—	—	—
Limanowa	405	—	—	—
Luboń Wlk	1023	—	—	—
Sieniawa	636	+11	—	—
Nowy Targ	593	+8	—	—
St. Wierchy	980	—	—	—
Turbacz	1310	+5	60	—
Lubań	1093	—	—	—
Czorsztyn	500	—	—	—
Krościenko	420	—	—	—
Szczawnica	484	—	—	—
Podhale i Tatry				
Poronin	778	7	—	
Bukowina	950	+6	0	—
Zakopane	822	+6	—	—
Gubałówka	1123	+6	0	—
Kuźnice	1010	+4	2	—
Głodówka	870	—	—	—
Łysa Polana	967	—	—	
Roztoka	1100	+5	20	—
Morskie Oko	1395	+3	172	—
Kościeliska	936	—	—	—
Chochołowska	1148	+3	42	
Pyszna	1241	—	—	—
Kalatówki	1200	+4	40	—
Kondratowa	1173	—	—	—
H. Gąsienicowa	1620	+2	155	—
Myślenickie T.	1384		—	—
Kasprowy	1987	−2	210	3
Dol. 5. Stawów	1668	+1	221	3
Beskid Sądecki				
St. Sącz	321	+8	—	—
Piwniczna	369	+9	—	—
Żegiestów	410	+10	—	—
Prehyba	1193	—	—	—
Muszyna	458	—	—	—
Krynica	586	+9	—	—
Jaworzyna	1116	—	—	—
Ptaszkowa	475	—	—	—
Grybów	349	—	—	
Beskid Niski				
Gorlice	304	—		—
Jasło	230	—	—	—
Krosno	278	—		—
Iwonicz	406	—	—	—
Rymanów	352	—	—	
Wysowa	565	—	—	—
Zdynia	611	—	—	—
Krempna	380	—	—	—
Dukla	351	—	—	—
Jaśliska	430	—	—	—
Wisłok Wlk	534	—	—	—
Bukowsko	430	—	—	—

Ocena warunków śnieżnych w Karpatach Zachodnich

Warunki śnieżno narciarskie w Karpatach Zachodnich są już obecnie bardzo złe. Możliwe warunki są na Pilsku, Babiej Górze, Turbaczu (długie piesze podejścia), oraz w Tatrach (dobre od około 1200 m). W górach do wysokości 1600 m pada deszcz. Śnieg mokry

Komunikat T. K. N.

Komunikat dzisiejszy — Nr. 18. — jest ostatnim komunikatem śniegowym w tegorocznym sezonie zimowym.

W piątki dnia 8 i 15 kwietnia b. r. podamy wiadomości śnieżne i pogodowe przez radio i w prasie tylko dla obszaru Beskidów Zachodnich, Tatr i Czarnohory.

Referat śniegowy Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa serdecznie dziękuje wszystkim Obserwatorom w terenie za pomoc i współpracę przy organizacji tegorocznych komunikatów śniegowych

O Referacie Śniegowym T. K. N.

1) Komunikat śnieżny: Tegoroczny drukowany komunikat śnieżny wydawany był w 600 egzemplarzach co tydzień w piątki, przy czym docierał do najdalszych zakątków Polski (Brasław 3, Sarny 2, Zbąszyń 1, Chojnice 1, Suwałki 2 egz.). Poza tym ogłaszany był przez radio z Krakowa na całą Polskę w piątki o godzinie 19-ej, a w sobotę ukazywał się na łamach prasy codziennej. Nadto w tłumaczeniu niemieckim docierał do Berlina, Bytomia, Gliwic, Opola, Pragi, Wiednia i Budapesztu.

2) Badania nad uśnieżeniem Karpat: Referat śniegowy prowadził w bieżącym sezonie zimowym badania nad uśnieżeniem Karpat: nad kształtowaniem się pokrywy śnieżnej, nad morfologią szaty śnieżnej, nad gatunkami śniegu, nad formami uśnieżenia, nad temperaturą, gęstością i zwartością śniegu itp. Wyniki tych badań, prowadzonych na obszarze Beskidów Zachodnich i Tatr z punktu widzenia potrzeb ruchu narciarskiego, zostaną podane do wiadomości narciarzy w przyszłym sezonie zimowym na łamach prasy turystycznej.

(Bliższe szczegóły o pracach Referatu Śniegowego T. K. N. ukażą się w tegorocznym Sprawozdaniu T. K. N., które zostanie przesłane prenumeratorom Komunikatu Śniegowego.)

Stan pogody w Karpatach

Temperatury o godzinie 7-ej rano w piątek na obszarze Karpat Zachodnich wahały się w granicach od +12° do —2°. Zachmurzenie było silne, deszcz i mgliśto. W górach wyżej 1600 m padał deszcz ze śniegiem. Zanotowano silne wiatry z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich. W Karpatach Wschodnich temperatury wahały się od +15° do +2°. Zachmurzenie silne, mglisto, deszcze. Wiatry silne i porywiste z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich.

Ogólna ocena warunków śnieżnych w Karpatach

Napływ ciepłych mas powietrza, opady deszczowe ostatnich kilku dni przyczyniły się do dalszego pogorszenia warunków śnieżno narciarskich w górach. Możliwe warunki są obecnie na Pilsku, Babiej Górze (wyżej 1200 m) oraz w Tatrach (wyżej 1000 m). Poza tym możliwe warunki są w partiach grzbietowych Bieszczad, Gorgan, dobre w Czarnohorze (wyżej 1100 m). Warunki pogodowe złe, padają deszcze, mglisto.

W Tatrach wielkie niebezpieczeństwo lawin!

W najbliższych dniach pogoda zmienna z okresami pogody słonecznej.

Poradnik kolejowy L. P. T.

Narciarze zrzeszeni w P. Z. N. korzystają z 50% zniżki kolejowej na podstawie książeczek narciarskich. Informacje w kasach biletowych P. K. P. oraz w klubach narciarskich.

Bezpośrednie pociągi dla narciarzy z Warszawy w każdą sobotę do Zakopanego o godzinie 15.00, do Sławska i Sianek o godz. 21.30.

66% zniżki kolejowe do Zakopanego i Krynicy za kartami uczestnictwa L. P. T.

Redakcja: Dr W. Milata.

K A R P A T Y W S C H O D N I E

Miejscowość	W	T	Grubość pokrywy w cm starej	nowej
Bieszczady Zachodnie				
Komańcza	500	—	—	
Łupków	584	+14	—	—
Cisna	564	—	—	—
Dwernik	540	—	—	—
Berehy G.	740	—	—	—
Ustrzyki G	630	—	—	—
Halicz	1338	+7	112	—
Zagórz	306	—	—	—
Olszanica	381	—	—	—
Chyrów	368	+13	—	—
St. Sambor	309	—	—	—
Rozłucz	580	—	—	—
Turka	579	7	—	—
Sokoliki G	680	—	—	—
Sianki	797	+8	—	—
Borynia	624	—	—	—
Butla	702	—	—	—
Libuchora	720	—	—	—
Pikuj	1408	+6	128	
Bieszczady Wschodnie				
Klimiec	765	—	—	
Truskawiec	350	+14	—	—
Ciuch	942	—	—	—
Bolechów	378	—	—	—
Synowódzko W	388	—	—	—
Skole	440	+12	—	—
Orów	472		—	—
Mallmansthal	622	—	—	—
Tuchla	530	—	—	—
Sławsko	590	+10	—	—
Trościan	1238	+8	62	—
Kazanowie	966	—		—
Paraszka	1271	+6	72	—
Hrebenów	600	—	—	
Ławoczne	660	+7	—	—
Beskid	790	—	—	—
Jelonkowate	720		—	
Gorgany				
Dolina	480	+14	—	—
Wygoda	460	+12	—	—
Broszniów	344	—	—	—
Sołotwina	611	—	—	—
Jasień	566	—	—	—
Osmołoda	717	—	—	—
Ludwikówka	700	—	—	—
Seneczów	765	—	—	—
Wyszków	800	+8	—	—
Świca	930	+6	—	—
Lipowica	640	—	—	—
Huta k/P	650	—	—	—
Jala	760	—	—	—
Darów	860	—	—	—
Nadwórna	430	+12	—	—
Zielona	620	+10	—	—
Pasieczna	545	—	—	—
Podlute	680	—	—	—
Rafajłowa	780	—	—	—
Prz. Legionów	1120	+6	26	—
Chomiak	1544	+5	110	—
Delatyn	424	—	—	
Jaremcze	528		—	
Mikuliczyn	596	—	—	—
Tatarów	683	—	—	
Czarnohora, Czywczyn i Beskid Huculski				
Worochta	839		—	
Woronienka	838	—	—	—
Jabłonica	800	—	—	—
Zaroślak	1250	+8	150	0
Bystrzec	841	—	—	—
Pop Iwan	2028	+4	188	0
Żelene	777	—	—	
Jawornik	840	—	—	—
Szybene	857	—	—	—
Szykmany	820			
Hryniawa	736	—	—	—
Burkut	931	+8	—	—
Popadia	1380	+10	—	—
Czywczyn	1027	+12	—	
Kołomyja	268	—	—	—
Słoboda Rung.	450	—	—	—
Kosmacz	630	—	—	—
Kosów	380	+12	—	
Kuty	345	—	—	—
Żabie	633	+10	—	—
Góry Świętokrzyskie				
Kielce	270	—	—	
Mąchocice	340		—	—
Zgórsko	230	—	—	
Św. Katarzyna	360	—	—	—
Św. Krzyż	593	—	—	—
Zagnańsk	260	—	—	
Okolice Krakowa, Lwowa i Warszawy				
Kraków	230	—	—	—
Lasek Wolski	320	—		—
Lwów	340	—		
Warszawa Bielany		—		

Ocena warunków śnieżnych w Karpatach Wschodnich

W Karpatach Wschodnich warunki śnieżne dla narciarzy są podobne jak w Karpatach Zachodnich a nawet nieco gorsze. Dobre tylko w partiach grzbietowych (wyżej 1200 m) w Bieszczadach, Gorganach i Czarnohorze. W górach podają deszcze, śnieg mokry

Objaśnienia: W = wysokość miejscowości nad poziom morza, T = temperatura o godz. 7-mej rano, (—) = danych nie nadesłano, 0 = ślad pokrywy śnieżnej.

NARCIARSKI KOMUNIKAT ŚNIEGOWY

Komunikat Śniegowy, od szeregu lat wydawany przez nasze Towarzystwo w czasie sezonu zimowego, stanowi bardzo poważny dorobek w dziedzinie ułatwienia turystyki zimowej w Polsce i cieszy się w sferach narciarskich coraz bardziej wzrastającą popularnością i uznaniem. Komunikat, podobnie jak w latach poprzednich, prowadzony był na zasadzie współpracy z Państwowym Instytutem Meteorologicznym oraz Dyrekcjami P. K. P. w Krakowie i Lwowie. Kilkuletnie doświadczenie pozwoliło na znaczne udoskonalenie Komunikatu. I tak w sezonie 1936/7 Komunikat Śniegowy został rozszerzony na obszar Gór Świętokrzy-

skich, zaś w sezonie 1937/8 był drukowany i podawał szczegółowe dane termiczne, śniegowe i pogodowe. Dzięki temu dorównywał wielu tego rodzaju publikacjom w Europie, a niektóre z nich przewyższał pod względem ścisłości i obiektywności informacji.

Nowością w treści Komunikatu było wprowadzenie w ostatnim sezonie Poradnika kolejowego Ligi Popierania Turystyki oraz Informatora dla automobilistów, informującego o stanie warunków śnieżnych i możliwościach komunikacyjnych na szosach Kraków—Zakopane—Morskie Oko, Nowy Targ—Krościenko, Ustroń—Równica i Ustroń—Wisła—Kubalonka—Istebna.

Szczegółowe dane śniegowe i pogodowe były zbierane ze 190 punktów obserwacyjnych rozmieszczonych na obszarze całych Karpat i Gór Świętokrzyskich.

Obserwacje prowadziły stacje kolejowe położone w górach, wszystkie prawie schroniska i stacje turystyczne, placówki straży granicznej, gajówki państwowe oraz niektóre stacje meteorologiczne P. I. M.

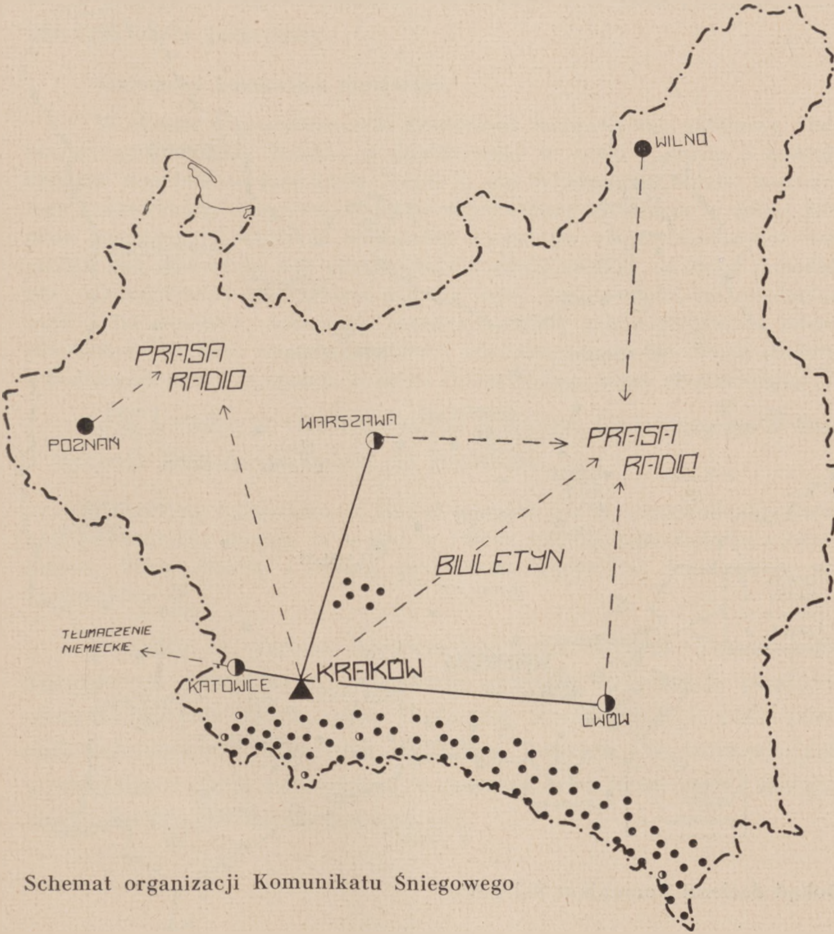
Dzięki temu sieć obserwacyjna była bardzo gęsta i z wielką dokładnością mogła informować narciarzy-turystów o warunkach śnieżnych i pogodowych. W treść komunikatu wchodzą: obserwacje nad wiatrami, temperaturą, zachmurzeniem, opadami, grubością pokrywy śnieżnej, grubością świeżo spadłego śniegu, oraz spostrzeżenia nad rodzajami śniegu.

Prócz obserwacyj zasadniczych, stacje położone w górach podają dane tyczące niebezpieczeństwa lawin, ośnieżenia skał, oraz warunków śnieżnych na ważniejszych i piękniejszych zjazdach narciarskich (grzbietowych).

Dane śniegowe i pogodowe były przekazywane telefonicznie, telegraficznie i korespondencyjnie do centrali w Krakowie co tydzień w piątki.

W południe tego dnia publikowano komunikat w formie osobnego, drukowanego biuletynu.

Biuletyn wywieszany był na ważniejszych stacjach kolejowych, w placówkach biur podróży, w sklepach sportowych, w ho-



Schemat organizacji Komunikatu Śniegowego

telach i pensjonatach oraz były przesyłane prenumeratorom w Polsce i za granicą (Praga, Wiedeń, Koszyce, Berlin, Budapeszt, Bytom, Gliwice).

W sezonie 1936/37 rozsyłano biuletyn w 250 egzemplarzach, ogółem ukazało się 20 komunikatów. W sezonie zaś 1937/38 rozsyłano biuletyn w 780 egzemplarzach, ukazało się 18 komunikatów.

Gdzie i w jakiej ilości docierał komunikat śniegowy ilustruje załączona mapka.



Dokąd docierał Komunikat Śniegowy

W piątki wieczorem komunikat był ogłaszany przez radio z Krakowa na całą Polskę, a w sobotę rano ukazywał się na łamach prasy w Krakowie, w Warszawie i we Lwowie.

Poza tym w tłumaczeniu niemieckim ukazywał się w prasie na niemieckim Górnym Śląsku.

Opinię, jaką cieszył się komunikat śniegowy w sezonach 1936/37 i 1937/38 wśród sfer turystycznych, ilustruje między in-

nymi artykuł w XIV Roczniku «Wierchy» z r. 1936 r. na str. 224, którego odpis podajemy:

«Śniegowy komunikat narciarski.

W okresie sprawozdawczym Komunikat Śniegowy dla narciarzy, obejmujący całe Karpaty Polskie, a publikowany w radio i prasie z końcem każdego tygodnia — pod nową redakcją dra Władysława Milaty, meteorologa krakowskiego — został wydatnie usprawniony zwłaszcza w dziale prognoz pogodowych, które w większości wypadków zadziwiając świat narciarski swą trafnością (np. przepowiednia silnej odwilży na Boże Narodzenie), rehabilitowały tym samym żałosną sławę przepowiedni meteorologicznych z lat ostatnich. Specjalnie zaznaczyć należy nieuwzględnianie interesów ubocznych (tzw. pogoda handlowa, odznaczająca się wiecznym słońcem i podbiegunowymi śniegami), a tylko rzeczywistego stanu pogodowego.» —

oraz notatka w «Ilustrowanym Kuryerze Codziennym» z dnia 8 stycznia 1938 r., «Z listów do Redakcji».

«Biuletyny tegoroczne — mojem zdaniem — są wspaniałe. Narciarze nasi powinni być dumni, że u nas w Polsce istnieje tego rodzaju wydawnictwo, które treścią i formą przewyższa znane mi komunikaty np. austriackie.»

Ponadto w okresie sprawozdawczym Referat Komunikatu Śniegowego przeprowadził kontrolę prawie wszystkich punktów obserwacyjnych na obszarze Beskidów Zachodnich i Tatr, pouczał dzierżawców schronisk na kilku kursach, organizowanych w związku z akcją ratowniczą, o prowadzeniu obserwacyj śniegowych dla komunikatów śniegowych.

KARPACKA KOMISJA ŚNIEGOWA I LAWINOWA

Z końcem sezonu 1937/38 utworzono przy Towarzystwie Krzewienia Narciarstwa — Karpacką Komisję Śniegową i Lawinową.

Na członków Komisji powołano szereg fachowców ze sfer naukowych i narciarskich z całej prawie Polski.

Zadaniem Komisji, która właściwe swe prace rozpocznie w przyszłym sezonie zimowym jest prowadzenie, subwencjonowanie i publikowanie badań nad uśnieżeniem Karpat.

Badania będą prowadzone nad formami uśnieżenia, morfologią szaty śnieżnej, gęstością i zwartością śniegu, termiką śniegu, nad ciężarem właściwym śniegu, nad wpływem ukształtowania terenu, wiatrów, szaty roślinnej na pokrywę śnieżną, nad warunkami pogodowymi i kształtowaniem się pokrywy śnieżnej oraz nad lawinami i nawisami w Tatrach, Czarnohorze itp. W pracach wstępnych, które już rozpoczęto położono specjalny nacisk na: a) gromadzenie fotografii form uśnieżenia, lawin, gatunków śniegu i innych; b) na skompletowanie przeźroczy do odczytów, c) przygotowanie materiału kartograficznego, d) na zebranie bibliografii polskiej i obcej, tyczącej przyszłych prac Komisji, e) na założenie biblioteki Komisji; f) w końcu na opracowanie i przygotowanie programu pracy w najbliższym okresie zimowym.

Badania Komisji będą opublikowane w «Pracach» Komisji, oraz na łamach prasy naukowej i turystycznej.

Ważną rzeczą jest to, że program prac Komisji przewiduje badania nie tylko w celach naukowych, ale uwzględnia również w szerokim zakresie potrzebę tych badań z punktu widzenia potrzeb zimowego ruchu narciarsko-turystycznego w Karpatach.

TOWARZYSTWO KRZEWIENIA NARCIARSTWA
KARPACKA KOMISJA ŚNIEGOWA I LAWINOWA — KRAKÓW

Regulamin

Uchwałą Zarządu Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa z dnia 7 kwietnia 1938 r. została utworzoną przy Towarzystwie Krzewienia Narciarstwa w Krakowie — Karpacka Komisja Śniegowa i Lawinowa.

I. 1. **Nazwa:** Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa — Karpacka Komisja Śniegowa i Lawinowa — Kraków.

2. **Siedziba:** Kraków.

3. **Cele i zadania:**

Celem i zadaniem Karpackiej Komisji Śniegowej i Lawinowej jest prowadzenie, publikowanie i popieranie badań nad uśnieżeniem i lawinami w Karpatach, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb turystyki zimowej przez prowadzenie robót praktycznych w terenie, mających na celu ostrzeżenie turystów względnie ochronę zimowego ruchu sportowo-turystycznego.

4. **Dla urzeczywistnienia swych zadań Komisja ma prawo:**

a) utrzymywać własną bibliotekę, zbiory fotografii, przeźroczy, map itp.,

b) wydawać własne czasopismo i publikacje z zakresu niweologii i zagadnień pokrewnych,

c) organizować badania, wycieczki naukowe i podróże w kraju i za granicą,

d) brać udział w kongresach oraz zjazdach krajowych i zagranicznych,

e) urządzać konkursy, wystawy, zebrania fachowe, odczyty, wykłady, oraz posiedzenia i zjazdy poświęcone zagadnieniom niweologii,

f) poza tym współdziałać wszelkimi sposobami i środkami w szerzeniu i pogłębianiu wiadomości z zakresu prac i badań w dziedzinie niweologii,

g) ponadto Komisja ma prawo posiadać własny lokal (wspólny z T. K. N., papier firmowy, pieczęć, odznakę itp.).

5. Komisja może tworzyć specjalne sekcje, które będą pracować na zasadzie ogólnego regulaminu oraz dodatkowych wytycznych ustalonych przez Zebranie Ogólne Członków Komisji i Prezydium Komisji.

6. Komisja może mianować swych delegatów na obszarze całej Polski, którzy działają na zasadzie ogólnego regulaminu oraz dodatkowych instrukcyj ustalonych przez Prezydium Komisji.

II. 7. Program prac Komisji w poszczególnych okresach zimowych opracowuje Prezydium Komisji, zatwierdza zaś Zebranie Ogólne Członków Komisji (programowe — przed sezonem).

III. **Członkowie Komisji.**

8. Komisja składa się z członków honorowych, czynnych, korespondentów i wspierających.

9. Członków honorowych zatwierdza Zarząd Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa na wniosek Zebrania Ogólnego Członków Komisji, spośród tych osób, które położyły wybitne zasługi na polu niweologii i zagadnień pokrewnych, lub też oddały wielkie usługi Komisji.

10. Członkiem czynnym Komisji może zostać każda osoba interesująca się względnie pracująca w niweologii i zagadnieniach pokrewnych.

11. Członków czynnych zaprasza do współpracy Prezydium Komisji na wniosek jednego z członków Komisji.

12. Członkiem korespondentem może zostać każda osoba interesująca się pracami Komisji.

13. Członków korespondentów zaprasza do współpracy Prezydium Komisji na wniosek jednego z członków Komisji.

14. Członkiem wspierającym Komisji może być towarzystwo, organizacja interesująca się zadaniami Komisji, przez zgłoszenie pisemne swego przystąpienia na członka Komisji, które przyjmuje Prezydium Komisji a zatwierdza Zebranie Ogólne Członków Komisji.

IV. 15. **Prawa i obowiązki członków.**

Członkowie Komisji mają prawo:

a) udziału w zebraniach i posiedzeniach Komisji,

b) bezpłatnego otrzymywania wszystkich wydawnictw Komisji,

c) korzystania z biblioteki i zbiorów Komisji,

d) korzystania ze wszystkich ulg i udogodnień przy pracach naukowych i terenowych uzyskanych przez Komisję.

Ponadto członkowie wspierający mają prawo:

e) wysyłania 1-go delegata na zebrania i posiedzenia Komisji z głosem stanowczym,

f) używania tytułu, wywieszki z odznaką Komisji: «Członek Karpackiej Komisji Śniegowej i Lawinowej — Kraków».

16. Obowiązkiem każdego członka jest:

a) branie udziału w posiedzeniach i zebraniach Komisji,

b) popieranie i inicjowanie prac Komisji,

c) prowadzenie powierzonych mu przez Komisję prac i obowiązków.

Ponadto obowiązkiem członków korespondentów jest:

d) praca w terenie i zbieranie materiałów w wyznaczonym im przez Komisję terenie,

e) stały kontakt z centralą w Krakowie.

Członkowie wspierający:

f) opłacanie rocznych wkładek, których wysokość ustala Ogólne Zebranie Członków Komisji.

V. **Władze Komisji.**

16. Władze statutowe Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa.

17. Komisja Rewizyjna Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa.

18. Zebranie Ogólne Członków Komisji.

19. Prezydium Komisji.

ad 16). Komisja jest agendą autonomiczną T. K. N. i jako taka podlega Zarządowi Głównemu T. K. N. w następujących punktach:

a) Zarząd T. K. N. wykonuje budżet i zatwierdza coroczny preliminarz budżetowy Komisji,

b) Zarząd T. K. N. ma obowiązek popierania prac Komisji,

c) Zarząd T. K. N. zatwierdza członków honorowych Komisji (vide III (9),

d) Zarząd T. K. N. zawiera wszelkie umowy prawne, przyjmuje zapisy, darowizny i ofiary w imieniu i na wyłączne cele Komisji,

e) majątek Komisji stanowi własność Komisji, w wypadku

zaś rozwiązania Komisji o majątku jej decyduje Zarząd Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa,

f) sprawy biurowe Komisji załatwia biuro T. K. N.,

g) Komisja Rewizyjna T. K. N. przeprowadza kontrolę ksiąg K. K. S. L. jako autonomicznej agendy T. K. N.

ad 17). a) Zebrania Ogólne Członków Komisji odbywają się dwa razy do roku tj. w jesieni i na wiosnę, ponadto w miarę potrzeby.

Na Zebraniu jesiennym ustalany jest program na najbliższy okres zimowy, zebranie zaś wiosenne jest sprawozdawcze z okresu zimowego,

b) do kompetencji Zebrań Ogólnych Członków Komisji należy zatwierdzanie programu ogólnego działalności oraz szczegółowego programu prac w poszczególnych okresach zimowych,

c) Zebranie Ogólne przyjmuje i opiniuje sprawozdania z dokonanych prac Komisji,

d) Zebranie Ogólne Członków Komisji zwołuje Prezydium Komisji, przy czym powzięte uchwały mają ważność przy obecności 5 członków (minimum),

e) Zebranie Ogólne Członków Komisji ustala wysokość rocznych składek dla członków wspierających Komisji,

f) Zebranie Ogólne stawia wnioski na Zarząd T. K. N. o zatwierdzenie członków honorowych Komisji.

ad 18). **Prezydium Komisji.**

W skład Prezydium Komisji wchodzą:

a) Przewodniczący,

b) Sekretarz,

c) Członkowie Komisji stale zamieszkali w Krakowie oraz w miarę potrzeby inni członkowie Komisji.

18 a) Przewodniczącym Komisji jest każdorazowy Prezes T. K. N., na wypadek jego nieobecności delegowany przez niego wiceprezes czy też jeden z czynnych członków Komisji.

18 b) Sekretarza Komisji mianuje Zarząd T. K. N. spośród członków Komisji.

18 c) Prezydium Komisji kieruje całokształtem prac Komisji w myśl uchwał i postanowień Ogólnych Zebrań Członków Komisji.

Prezydium zwołuje Przewodniczący Komisji lub w jego nieobecności Sekretarz Komisji.

Prezydium zaprasza do współpracy członków czynnych, korespondentów Komisji oraz przyjmuje członków wspierających.

Prezydium Komisji opracowuje i przygotowuje program ogólnej działalności Komisji jako też program szczegółowy na poszczególne okresy zimowe (vide II, 7).

VI. W sprawach nieobjętych niniejszym regulaminem decydują przepisy statutu T. K. N., uchwały Zarządu Głównego T. K. N., Ogólnych Zebrań Członków Komisji oraz Prezydium Komisji.

Regulamin niniejszy zatwierdziło Zebranie Zarządu Głównego Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa w Krakowie dnia 8 września 1938 r.

Za Zarząd T. K. N.

(—) *Mgr Marian Lubaczewski*
Sekretarz

(—) *dr Bolesław Macudziński*
Prezes

Za Karpacką Komisję Śniegową i Lawinową
(—) *dr Władysław Milata*

STACJE NARCIARSKO TURYSTYCZNE

Jedną z pierwszych akcyj, którą przedsięwzięło Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa, jest organizacja stacyj narciarsko-turystycznych.

Wobec stosunkowo dość małej ilości schronisk, zwłaszcza na terenach Karpat Wschodnich, dał się odczuć turystom, którzy odbywają wyprawy w mniej znane szlaki turystyczne, brak miejsc noclegowych. O ile w lecie tego rodzaju wycieczki turystyczne mogą biwakować, lub też ich uczestnicy mogą przespać w prymitywnych warunkach w obejściach gospodarskich, napotkanych przypadkowo, — o tyle w zimie sprawa się bardzo komplikuje i brak odpowiednich stacyj — choćby prymitywnych — na noclegi, uniemożliwia odbycie wycieczek dalszych na nieuczęszczanych szlakach.

Chcąc temu zaradzić, już w pierwszym roku swej działalności zorganizowało Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa całą sieć stacyj narciarsko-turystycznych. Znalazły one pomieszczenia w leśniczówkach, zajazdach itp. Towarzystwo zawarło odpowiednie umowy z właścicielami czy kierownikami, którzy zobowiązali się dać turystom odpowiedni nocleg za umiarkowaną opłatą.

Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa wyposażyło, w zależności od warunków miejscowych, w najrozmaitszy sprzęt potrzebny do zorganizowania takiej stacji i pozostawało stale w kontakcie z właścicielem, czy dzierżawcą.

Stacje narciarsko-turystyczne przyczyniły się w dużej mierze do rozpowszechnienia ruchu turystycznego zimowego. Utworzenie stacyj noclegowych na nieznanych uprzednio szlakach, spopularyzowały nowe kierunki turystyki. Wkrótce też szereg naszych

małych stacyj narciarsko-turystycznych rozwinął się do tego stopnia, że przedstawiają się one dziś jako dobrze zaopatrzone i wyposażone schroniska.

W dwuletnim okresie sprawozdawczym, tzn. w latach 1936/7 i 1937/8 posiadało Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa zarejestrowanych razem 114 stacyj na terenie całych Karpat, w tym 63 w Karpatach zachodnich, i 51 w Karpatach wschodnich. Ilość tych



Tablica polecająca Stację Narc.-Tur. T. K. N.

stacyj zmienia się rokrocznie. Niektóre stacje, mniej czynne, a więc mniej potrzebne, są zwijane, na miejsce ich powstają inne coraz liczniejsze. W ostatnim okresie sprawozdawczym założono nowe stacje narciarsko-turystyczne: w Rabce, Kościeliskach, Cichem, Szczyrku, Ochotnicy Dolnej itd.

W związku z przeprowadzeniem i kontrolą stacyj narciarsko-turystycznych oraz założeniem nowych, wyjeżdżali członkowie zarządu kilkakrotnie w teren. Jak to wiadomo ze sprawozdania Referatu Lekarskiego, wszystkie stacje noclegowe położone w miejscowościach pozbawionych apteki lub lekarza, zaopatrzyliśmy w apteczki podręczne.

Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa w miarę możności popierało budowę schronisk turystycznych. W szczególności dopo-

mogło Przemyskiemu Towarzystwu Narciarzy do otwarcia 2 schronisk w Karpatach wschodnich, zbudowanych w r. 1935 (a to w Klimcu na 27 łóżek i na Przełęczy Pantyrskiej na 22 łóżka). Schroniskami tymi, których współwłaścicielem jest T. K. N., administruje Przemyskie Towarzystwo Narciarzy.

W czerwcu 1935 r. przystąpiło Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa jako udziałowiec do Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Kolei Linowej w Zakopanem (Kuźnice)—Kasprowy Wierch w wysokości udziałów na kwotę 10.000 zł. W roku 1937 wykupiono jeszcze dalszy udział na taką samą kwotę.

Prezes naszego Zarządu jest członkiem Rady Nadzorczej wymienionego Towarzystwa.

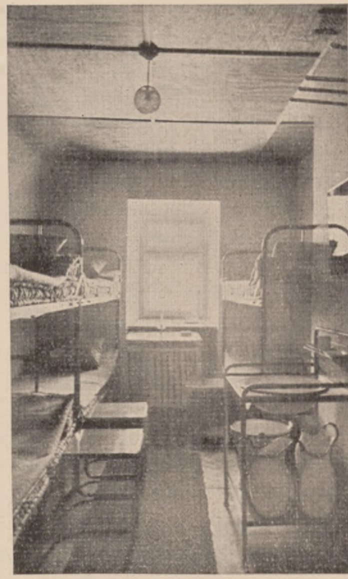
Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Kolei Linowej w Zakopanem (Kuźnice)—Kasprowy Wierch, wydzierżawił naszemu Towarzystwu 10 pokoi w budynku stacyjnym Kolei na Kasprowym Wierchu z przeznaczeniem na zorganizowanie tam nowoczesnej stacji narciarsko-turystycznej. Kosztem kilkunastu tysięcy złotych została urządzona stacja, starając się dać możliwie najbardziej nowoczesne, z największą wygodą dla turystów wyposażone schronisko. Stacja posiada: 6 pokoi 4-łóżkowych, 1 pokój 5-łóżkowy, 2 pokoje 6-łóżkowe i największy pokój o 12 łóżkach, tak, że ogółem rozporządza 52 łóżkami. Urządzenie pokoi składa się z wygodnych łóżek i umeblowania wzorowanego na kabinach okrętowych. Pokoje są ogrzewane centralnie i mają światło elektryczne. Do pokoju podaje się ciepłą i zimną wodę, ponadto mieszkańcy stacji korzystają z łazienki i tuszu. Funkcje administratora schroniska sprawuje każdorazowy dzierżawca bufetu-restauracji na Kasprowym Wierchu, dzięki czemu mogliśmy również zorganizować tzw. pobyty ryczałtowe.

Jak wynika z raportów kierownictwa stacji przeciętnie mieszka w naszym schronisku w okresie sezonu 2164 osób, przy czym stacja narciarsko-turystyczna gościła dotychczas bardzo wielu cudzoziemców, przede wszystkim Niemców, Czechów, Austriaków, Holendrów, Łotyszów, Anglików i Francuzów, którzy byli zadowoleni w zupełności z pobytu i niejednokrotnie wyrażali uznanie, że schroniskowo potraktowana przez nasze Towarzystwo Stacja

Narciarsko-Turystyczna daje tyle wygód i tak przyjemny pobyt w warunkach hotelowych, po minimalnej cenie, czego nie można spotkać za granicą.

Zaznaczyć należy, że Stacja ta spełnia przede wszystkim zadanie propagandowe, i nie jest przedsiębiorstwem dochodowym, wobec czego mogliśmy ceny noclegów ustalić analogicznie do cen schronisk tatrzańskich.

Stacja Narciarsko-Turystyczna na Kasprowym Wierchu spełnia swoje zadanie w nieco odmienny sposób od innych schronisk tatrzańskich. Jest ona z jednej strony atrakcją dla mniej wprawnych turystów, którzy mają możność mieszkania na tak znacznej wysokości, przy pełnej wygodzie i komforcie nowoczesnych hoteli, z drugiej zaś strony stanowi doskonałą bazę operacyjną dla turystów i narciarzy.



4-osobowy pokój w Wysokogórskiej Stacji Narciarsko-Turyst. na Kasprowym Wierchu

WYKAZ STACJI NARCIARSKO-TURYSTYCZNYCH T. K. N. W LATACH 1936/37 i 1937/38

BESKIDY ŚLĄSKIE

Wisła (430). Stacja Narciarsko-Turystyczna Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa (TKN) u Czesława Wiśniewskiego, pensjonat «Piast». Poczta Wisła, stacja kolejowa Wisła. Noclegów: 10 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 2.00, dla niezrzeszonych od zł 2.50 do 3.00.

Wisła-Koziniec (730). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jana Halamy, pensjonat «Halamówka». Poczta Wisła, telefon Wisła 2, stacja kolejowa Wisła. Noclegów: 23 łóżka. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50, dla młodzieży zł 0.80; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.30, dla nieczłonków zł 0.50.

Wisła-Czarne (510). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u J. Samieca (dzierżawca J. Olszar), restauracja «Fajtula». Poczta Wisła, stacja kolejowa Wisła. Noclegów: 15 łóżek (cennik noclegów nie nadesłano).

Istebna (700). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jerzego Stańki, gospoda «Rogowiec». Poczta Istebna, telefon Istebna 3, stacja kolejowa Głębce lub Milówka, droga jezdna na miejsce. Noclegów: 12 łóżek (cennika nie nadesłano).

Istebna (700). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Szymona Martynczuka, na Zaolziu nr 482. Poczta Istebna, stacja kolejowa Głębce lub Milówka. Noclegów: 12 łóżek, na żądanie siennik. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN zł 0.80, dla członków PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.20, dla młodzieży zł 0.80; sienniki dla członków PZN zł 0.30, dla członków PTT zł 0.40, dla niezrzeszonych zł 0.50, dla młodzieży zł 0.30.

Koniaków (757). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Pawła Legierskiego, Koniaków nr 205. Poczta Koniaków, stacja kolejowa Wisła lub Milówka. Noclegów: 25 łóżek, na żądanie sienniki. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50.

Bielsko (340). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w hotelu «Polskim», Piastowska 1, tel. Bielsko 1562.

Ostre (560). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jana Polaka. Stacja kolejowa Żywiec. Noclegów: 5 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 0.60, dla niezrzeszonych zł 1.00, dla młodzieży zł 0.30; sienniki dla członków PZN i PTT zł 0.20, dla niezrzeszonych zł 0.30, dla młodzieży zł 0.10.

BESKID WYSOKI

Zwardoń (710). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u R. Klimondy. Poczta i stacja w miejscu, telefon Zwardoń 3. Noclegów: 20 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Kikula (1076). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Z. Wienera. Poczta i stacja kolejowa Zwardoń. Noclegów: 5 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Ujsoły (570). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Józefa Długosza. Poczta Ujsoły, stacja kolejowa Rajcza. Noclegów: 10 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i dla młodzieży zł 1.00, dla członków PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00; sienniki dla członków PZN zł 0.50, dla członków PTT zł 0.80, dla niezrzeszonych zł 1.00, dla młodzieży zł 0.30.

Milówka (450). Stacja Naciarsko-Turystyczna TKN u H. Wulkana. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 18 (cennika noclegów nie nadesłano).

Węgierska Górka (420). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Janiny Rozmusowej. Poczta i stacja kolejowa w miejscu, noclegów: 40 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).



Łańcuch Stacji Narciarsko-Turystycznych T. K. N. w Karpatach

Radziechowy (400). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Józefa Moronia. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Radziechowy—Wieprz. Noclegów: 10 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Jeleśnia (440). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Marcina Pindela. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 10 (5 łóżek, 5 sienników) (cennika noclegów nie nadesłano).

Przyborów (520). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jerzego Muszika. Poczta Jeleśnia, stacja kolejowa Jeleśnia. Noclegów: 20 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Korbielów (582). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Marii Wyrodowej, willa «Podhalanka». Poczta i stacja kolejowa: Jeleśnia. Noclegów: 14 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży szkolnej zł 0.80.

Lachowice (424). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jakuba Kachola. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 10 (4 łóżka, 6 sienników) (cennika noclegów nie nadesłano).

Hucisko (570). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Antoniego Gąsiorka. Poczta Lachowice, stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 15 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 1.00; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.50, dla niezrzeszonych zł 1.00.

Stryszawa (440). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u M. Józefiaka. Poczta Sucha, stacja kolejowa Sucha lub Lachowice. Noclegów 15 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Sucha (350). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Kazimierza Ćwiertni. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 20 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Maków Podhalański (370). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Bernada Branda. Poczta i stacja kolejowa w miejscu, tel. Maków 12. Noclegów: 5 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Skawica (450). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u W. Hupperta. Poczta Zawoja, stacja kolejowa Maków. Noclegów: 10 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla młodzieży zł 1.00. Apteczka.

Zawoja (540). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Wincentego Zająca-Hujdy, willa «Wiktoria» na Wilcznem. Poczta Zawoja 2, stacja kolejowa Maków Podhalański. Noclegów: 12 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 1.80, dla młodzieży od zł 1.00 do zł 1.50.

Osielec (421). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Bronisława Stopy. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 16 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Jordanów (480). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u N. Feita w Rynku. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 8 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Zubrzyca Górna (700). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u M. Kowalika. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Bystra k. Jordanowa lub Chabówka. Noclegów: 15 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.80, dla niezrzeszonych zł 1.00.

Jabłonka Orawska (618). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Aladára Székelego. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Czarny Dunajec, tel. Jabłonka 4, droga jezdna na miejsce. Noclegów: 7 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 0.50, dla niezrzeszonych zł 1.20.

GORCE I BESKID WYSPOWY

Nowy Targ-Kowaniec (660). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Mieczysława Batkiewicza. Poczta i stacja kolejowa Nowy Targ, tel. Nowy Targ 138. Noclegów: 40 (12 łóżek, 28 sienników). Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 1.00; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.50, dla niezrzeszonych zł 1.00.

Rdzawka k. Obidowej (800). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Andrzeja Rokity. Poczta Rabka, stacja kolejowa Sieniawa. Noclegów: 6 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 2.00, dla niezrzeszonych zł 2.20, dla młodzieży zł 1.20.

Rabka Zdrój (480). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Karoliny Korczyńskiej, willa «Maciejówka». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 20 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50.

Rabka Zaryte (468). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u M. Gronusiowej, willa «Luboń Wielki». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 50 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00.

Mszana Dolna (400). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Walerii Chołoniewskiej, willa «Podlesie». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 6 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN, PTT i dla młodzieży z pościelą zł 1.00, bez pościeli zł 0.80; dla niezrzeszonych z pościelą zł 1.20, bez pościeli 1.00.

Kasinka Mała (340). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Marcina Wróbla (koło kościoła). Poczta i stacja kolejowa Mszana Dolna. Noclegów: 30 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 0.50, dla niezrzeszonych zł 0.60, dla młodzieży zł 0.30.

Niedźwiedź (488). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u S. Mikołajczykowej. Poczta i stacja kolejowa Mszana Dolna. Noclegów: 6 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Rzeki (720). Stacja Turystyczna Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (Oddziału w Rabce) u Jana Gnieckiego, na przełęczy Przysłop. Poczta i stacja kolejowa Mszana Dolna. Noclegów: 7 (1 łóżko, 6 sienników).

Dobra k. Limanowej (466). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Henryka Sopali. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 6 sienników (cennika noclegów nie nadesłano).

Jurków (534). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Katarzyny Kapturkiewiczowej. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Dobra k. Limanowej. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Mogielica Zalesie (800). Stacja Narciarsko-Turystyczna w leśniczówce dóbr Tymbark. Poczta i stacja kolejowa Tymbark. Noclegi na słomie. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 0.25, dla młodzieży zł 0.10 do 0.15.

Szczawa (457). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u J. Farona. Poczta Kamienica, stacja kolejowa Stary Sącz lub Tymbark, stacja autobusowa Łącko. Noclegów: 20 sienników (cennika noclegów nie nadesłano).

PODHALE I TATRY

Zakopane (837). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w schronisku turystycznym Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet, ul. Ogrodowa 477. Noclegów: 40 łóżek. Cennik noclegów: z pościelą zł 2.00, bez pościeli zł 1.00.

Gubałówka (1123). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u J. Lasaka. Poczta i stacja kolejowa Zakopane. Noclegów: 6 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Białka (695). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u R. Repetowskiej. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Nowy Targ lub Szaflary. Noclegów: 8 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN zł 1.20, dla członków PTT zł 1.30, dla niezrzeszonych zł 1.50, dla młodzieży zł 1.00;

sienniki dla członków PZN zł 0.60, dla członków PTT zł 0.65, dla niezrzeszonych zł 0.70, dla młodzieży zł 0.50.

Kasprowy Wierch (1975). Stacja wysokogórska Narciarsko-Turystyczna TKN w budynku stacyjnym kolei linowej na Kasprowym Wierchu. Poczta i stacja kolejowa Zakopane, tel. Zakopane 1112. Noclegów: 60 łóżek. Stacja ratunkowa.

PIENINY, BESKID SĄDECKI I NISKI

Czorsztyn (520). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jakuba Kurpiela, willa «Kurpielówka». Poczta w miejscu, stacja kolejowa Nowy Targ. Noclegów: 30. Cennik noclegów: zł 1.50.

Krościenko n. Dunajcem (422). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Anny Dankiewiczowej, pensjonat «Hanka». Poczta w miejscu, stacja kolejowa Nowy Targ lub Stary Sącz. Noclegów: 40 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.80, dla niezrzeszonych zł 2.00, przy zbiorowych wycieczkach zniżki.

Rytro (420). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Henryka Paperle, pensjonat «Esplanada». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 20 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dopłata za opał zł 0.50.

Żegiestów (500). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u p. Bieleskiej, willa «Żorlina». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 50 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Muszyna (458). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Józefy Hepterowej, willa «Jaworzyna». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 15 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 2.00, dla niezrzeszonych zł 2.50, dla młodzieży zł 1.50.

Krzyżówka k. Krynicy (743). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Kazimiery Zgudowej. Poczta i stacja kolejowa Krynica. Noclegów: 4 łóżka, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 2.00, dla niezrzeszonych zł 3.00; sienniki dla członków PZN i PTT zł 1.00.

Jastrzębik k. Krynicy (550). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Hrycia Tyliszczaka. Poczta Muszyna, stacja kolejowa Powroźnik. Noclegów: 6 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Izby (570). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w starym budynku plebanii (zarządza placówka Straży Granicznej). Poczta Tylicz, stacja kolejowa Krynica. Noclegi na słomie.

Wysowa (525). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w Zakładzie Zdrojowo-Kąpielowym. Poczta w miejscu stacja kolejowa Grybów lub Gorlice, tel. Wysowa 1. Noclegów: 20 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Dukla (351). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Mendla Lichtmana. Stacja kolejowa Iwonicz. Noclegów: 10 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Barwinek k. Dukli (433). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN na placówce Straży Granicznej. Poczta i stacja kolejowa Iwonicz. Noclegów: 7 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Czeremcha (549). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN na placówce Straży Granicznej Stacja kolejowa Rymanów. Noclegów: 10 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Jasiel (593). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN na placówce Straży Granicznej. Stacja kolejowa Rymanów. Noclegów: 7 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

BIESZCZADY

Komańcza (504). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Antoniego Wasiewicza. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 8 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Łupków (624). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN (w Ośrodku Sekcji Narciarskiej WKS. Sanok). Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 10 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Maniów (598). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN (w Ośrodku Sekcji Narciarskiej WKS. Sanok). Poczta Wola Michowa, stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 10 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Cisna (578). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w pensjonacie Olgi Herczkowej «Pod Beskidem». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 20 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50.

Myczków (482). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w pensjonacie Czesława Warosza. Poczta Solina, stacja kolejowa Uherce. Noclegów: 15 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN zł 1.00, dla członków PTT zł 1.20.

Olszanica (385). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u inż. Bohdana Juścińskiego. Poczta i stacja kolejowa w miejscu, tel. Olszanica 3. Noclegów: 25 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 1.00; sienniki dla członków PZN i PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50, dla młodzieży zł 0.70. Apteczka.

Ustrzyki Górne (646). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN we dworze inż. W. Adlersberga. Poczta Struposiany, stacja kolejowa Ustrzyki Dolne, lub Sianki. Noclegów: 30 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 1.75.

Wołosate (705). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u ks. Bazylego Trzycieckiego. Poczta i stacja kolejowa Sokoliki Górskie. Noclegów: 7 (4 łóżka, 3 sienniki) (cennika noclegów nie nadesłano).

Borynia (689). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w pensjonacie Heleny Daniłowiczowej. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Jabłonka. Noclegów: 15 łóżek. (Cennika noclegów nie nadesłano).

Sianki (840). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Genowefy Stefańskiej. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 25 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50, dla młodzieży zł 0.50. Apteczka.

Libuchora (675). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u M. Minkowicza. Poczta Wysocko Wyżne, stacja kolejowa Jabłonka lub Sianki. Noclegów: 10 (6 łóżek, 4 sienniki) (cennika noclegów nie nadesłano).

Klimiec (800). Schronisko Przemyskiego Towarzystwa Narciarzy i TKN. Poczta Tucholka, stacja kolejowa Skole. Noclegów: 30 łóżek. Cennik noclegów: dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 0.50. Apteczka.

Klimiec—Przełęcz Tucholska (840). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN na placówce Straży Granicznej. Poczta Tucholka, stacja kolejowa Skole. Noclegów: 8 łóżek (cennika łóżek nie nadesłano.

Kamionka (570). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w leśniczówce państwowej. Stacja kolejowa Dębina k/Skolego. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Skole (437). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w hotelu Hermana Hennenfelda. Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 15 łóżek.

Hrebenów (490). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Marii Nedeczky, pensjonat «Maria». Poczta i stacja kolejowa w miejscu. Noclegów: 25. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 1.00; sienniki dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.50, dla niezrzeszonych zł 0.76.

Różanka Wyżna (700). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u leśniczego Jerzego Micowskiego. Poczta Tuchla, stacja kolejowa Tuchla. Noclegów: 6 łóżek. (Cennika noclegów nie nadesłano).

GORGANY

Wełdzirz-Maksymówka (502). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w Sanatorium Spółdzielni Kapłanów Rzymsko-Katolickich. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Wygoda. Noclegów: 15 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Darów (850). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta Perehińsko, stacja kolejowa Broszniów, kolejka leśna na miejscu. Noclegów: 2 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Kuźmieniec k/Osmołody (685). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w Gajówce (w domku myśliwskim). Adres: Nadleśnictwo Państwowe Jasień. Poczta Perehińsko, stacja kolejowa Broszniów, kolejka leśna na miejscu. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Porohy nad Złotą Bystrzycą (500). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w tartaku Polsko-Szwajcarskiego Przemysłu Leśnego S. A. Poczta Sołotwina, stacja kolejowa Stanisławów lub Nadwórna. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Łopuszna pod Sywulą (780). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce Polsko-Szwajcarskiego Przemysłu Leśnego S. A. Poczta Sołotwina, stacja kolejowa Stanisławów lub Nadwórna. Noclegów: 4 łóżka. Cennik noclegów: dla członków PZN, PTT i dla młodzieży zł 0.60, dla niezrzeszonych zł 1.00.

Zielona (600). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (Oddziału w Stanisławowie) u Leona Knolla, pensjonat «Knollówka». Poczta w miejscu, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna na miejscu. Noclegów: 50 (30 łóżek, 20 sienników). Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i dla młodzieży zł 1.00, dla członków PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00; sienniki dla członków PZN i dla młodzieży zł 0.50, dla członków PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50. Apteczka.

Rafajłowa (759). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u leśniczego T. Ciesielskiego. Poczta Zielona k/Nadwórnej, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna na miejsce. Noclegów: 15 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Połonina Pantyrska (1120). Schronisko Przemyskiego Towarzystwa Narciarskiego TKN nad Przełęczą Pantyrską. Poczta Zielona k/Nadwórnej, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna do Rafajłowej. Noclegów: 24 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Durniniec k/Rafajłowej (820). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta Zielona k/Nadwórnej, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna do Rafajłowej. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Kruhły Łuh pod Bratkowską (825). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta Zielona k/Nadwórnej, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna na miejsce. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Oziırny w dol. Doużyńca (820). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta Zielona k/Nadwórnej, stacja kolejowa Nadwórna, kolejka leśna na miejsce. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

CZARNOHORA I BESKID HUCULSKI

Bukowina (970). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta i stacja kolejowa Worochta. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Bystrzec Klauza (850). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Iwana Ślusarczyka. Poczta Żabie, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 10 sienników (cennika noclegów nie nadesłano).

Zelene nad Czarnym Czeremoszem (803). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Marii Żetyniukowej. Poczta Żabie, stacja kolejowa Worochta lub Kuty, tel. Żabie 2 a (post. P. P.). Noclegów: 8 (6 łóżek, 2 sienniki) (cennika noclegów nie nadesłano).

Szybene nad Czarnym Czeremoszem (850). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u gajowego Michała Iwanickiego. Poczta Żabie, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 5 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Stefulec nad Czarnym Czeremoszem (1050). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gajówce państwowej. Poczta Żabie, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 3 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Jasienów Górny (542). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u Jana Tomaszewskiego. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Kuty. Noclegów: 6 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Żabie-Słupejka (604). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w hotelu L. Gertnera. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Worochta lub Kuty, telefon Żabie 8. Noclegów: 20 łóżek.

Żabie Ilcia (634). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w gospodzie Zofii Wolańskiej. Poczta w miejscu, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 6 łóżek, sienniki na żądanie. Cennik noclegów: łóżka dla członków PZN i PTT zł 1.50, dla niezrzeszonych zł 2.00, dla młodzieży zł 1.00; sienniki dla członków PZN i PTT zł 1.00, dla niezrzeszonych zł 1.50, dla młodzieży zł 0.50.

Hryniawa (725). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w Nadleśnictwie Państwowym. Poczta Jasienów Górny. Stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 4 łóżka (cennika noclegów nie nadesłano).

Szykmany k. Hryniawy (820). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego (Oddziału w Kosowie) we dworze Leopolda Milsovitsa. Poczta Jasieniów Górny, stacja kolejowa Kuty. Noclegów: 14 łóżek (cennika noclegów nie nadesłano).

Marjien Klauza nad Białym Czeremoszem (800). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u dozorcy klauzy. Poczta Jasieniów Górny, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegi improwizowane. Budynek na brzegu rumuńskim — przepustka konieczna.

Połonina Smitenyj (1500). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN w bryndzarni państwowej. Poczta Jasienów Górny, stacja kolejowa Worochta lub Kuty. Noclegów: 4 sienniki. (W sezonie zimowym nieczynna).

Perkałab Klauza (1020). Stacja Narciarsko-Turystyczna TKN u dozorcy klauzy. Poczta Jasienów Górny, stacja kolejowa Kuty lub Worochta. Noclegi improwizowane.

PROPAGANDA

Propaganda narciarstwa, terenów narciarskich to jedna z ważniejszych zadań Towarzystwa. Praca w tej dziedzinie obejmuje dwa kierunki: wydawniczy i prasowy.

W dziale wydawniczym, Towarzystwo nasze wydaje cały szereg podręczników narciarskich z różnych zakresów w «Bibliotece T. K. N-u» oraz wiele materiału propagandowego tak na użytek w kraju, jak i za granicą.

W dziedzinie wydawnictw prospektów propagandowych i ulotek wydano w roku 1936/7 dzięki pomocy i poparciu Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji:

1) Afisz «Zima w Polsce» w językach polskim, niemieckim, francuskim, włoskim, angielskim, czeskim, słowackim, węgierskim, duńskim, holenderskim, estońskim, łotewskim, rumuńskim i szwedzkim. Razem 10.000 sztuk.

2) Prospekt «Zima w Polsce» z wersją w językach polskim, niemieckim, angielskim, węgierskim, duńskim i holenderskim. Razem 60.000 sztuk.

3) Ulotki «Kasprowy» z wersją w językach polskim, niemieckim, duńskim, czeskim i słowackim. Razem 76.000 sztuk.

4) Prospekty «I Raidu» z wersją w językach niemieckim, angielskim i francuskim. Razem 27.000 sztuk.

5) Prospekty «II Raidu» z wersją w językach niemieckim, polskim, francuskim i angielskim. Razem 27.000 sztuk.

Ponadto wykorzystano materiał zeszłoroczny T. K. N. względnie wydany przez inne Instytucje a to afisze, «Babia Góra» w wersji w języku polskim. Razem 1.720 sztuk, oraz «Kasprowy» z wersją w językach polskim, francuskim, niemieckim, holenderskim,

czeskim, słowackim, łotewskim, rumuńskim, duńskim i estońskim. Razem 2.400 sztuk.

6) Prospekty «Wochenende» z wersją w języku niemieckim. Razem 3.100 sztuk.

7) Prospekty «Tereny Narciarskie» z wersją w językach polskim, niemieckim, francuskim, angielskim, holenderskim i węgierskim. Razem 70.221 sztuk.

8) Prospekt «Kasprowy» z wersją w języku polskim i niemieckim. Razem 40.550 sztuk.

9) Prospekt «Program imprez zimowych» z wersją w języku niemieckim. Razem 10.000 sztuk, oraz

10) Ulotki «Kasprowy» z wersją w języku polskim, francuskim, rumuńskim, łotewskim, węgierskim, czeskim, słowackim, holenderskim, angielskim i niemieckim. Razem 22.085 sztuk.

Razem w ubiegłym sezonie wydaliśmy 197.000 egzemplarzy.

Wykorzystano stary materiał w ilości sztuk 150.076.

Rozesłano zaś razem wydawnictw propagandowych 345.076.

W ramach Biblioteczki Narciarskiej T. K. N. wydano dotychczas następujące podręczniki, przewodniki i poradniki narciarskie:

Stanisław Faecher: «Kurs jazdy na nartach».

Mgr Tadeusz Biernakiewicz: «Gimnastyka domowa dla narciarek i narciarzy».

Dr Adam Zieliński: «Jak zostać narciarzem?»

Dr Stanisław Leszczycki: «Przewodnik narciarsko-turystyczny po okolicach Krakowa».

Dr Adam Zieliński: «Krótki przewodnik narciarski po okolicach Lwowa».

Instrukcje meteorologiczne.

Wypadki narciarskie.

Podręcznik dla instruktorów: «Jak uczyć dzieci i młodzież jazdy na nartach», pióra mgr Tadeusza Biernakiewicza, jako Nr 8 «Biblioteki». Podręcznik ten podaje sposób wyuczania jazdy na nartach nową metodą naturalną i jako taki jest pierwszym tego rodzaju w Polsce. Autor odbył specjalną podróż do Austrii, aby się gruntownie zapoznać z metodą naturalną, której ojczyzną jest właśnie Austria.

Podręcznik ten został bardzo przychylnie przyjęty przez Komisję Sportową P. Z. N., która uznała go za godny polecenia dla wszystkich instruktorów P. Z. N.

Również Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego nadesłał nam pismo, że «podęcznik Tadeusza Biernakiewicza: «Jak uczyć dzieci i młodzież jazdy na nartach» uważa za przydatny dla instruktorów uczących dzieci jazdy na nartach».

(Blokdiagramy): Grupa Babiej Góry, Gorce i Beskid Wyspowy, Grupa Pilska, Wielkiej Raczy i Baraniej Góry, Beskid Śląski i Mały, Czarnohora z częścią Beskidu Huculskiego.

Drugą część zagadnienia propagandy narciarstwa rozwiązuje akcja prowadzona w Polskim Radiu i w prasie. Biuro nasze rozesłało 275 specjalnych artykułów i 650 fotografij do prasy zagranicznej i 180 do biur podróży. Obok tej akcji propagandowej rozesłaliśmy do prasy krajowej 11 naszych komunikatów, oraz cały szereg artykułów i wzmianek czy to z okazji organizowanych przez nas przedsięwzięć, czy też dla podkreślenia pewnych etapów naszej pracy. Musimy tutaj podkreślić niezwykłą życzliwość i zrozumienie z jakim spotykają się nasze postulaty w większości wydawnictw prasowych.

Specjalne podziękowanie składamy p. Posłowi Marianowi Dąbrowskiemu i koncernowi I. K. C., który zawsze umieszczał wszystkie nasze komunikaty i w całym szeregu artykułów redakcyjnych użyczał naszym pracom poparcia. Podkreślając życzliwość koncernu I. K. C., nie chcemy niedoceniać użyczanego nam poparcia reszty polskiej prasy, która z nielicznymi wyjątkami odnosiła się do wszystkich poczynań naszego Towarzystwa ze zrozumieniem. Dodajmy, że w całym szeregu wydawnictw zagranicznych, znalazły się wzmianki, recenzje i felietony dotyczące naszych imprez.

Polskie Radio użyczało nam zawsze chętnie każdej wolnej chwili dla propagowania naszych zadań i celów. Co tydzień nadawało na całą Polskę komunikaty śniegowe T. K. N. Przed krakowskim mikrofonem mówili członkowie Zarządu naszego Towarzystwa częstokroć na fali ogólno-polskiej, przedstawiając poszczególne działy naszej pracy. Pomimo wielkich trudności technicz-

nych nie wahało się Polskie Radio transmitować odjazdu pociągu raidowego w lutym 1938, jak również przeprowadzało w myśl naszych planów akcję propagandową tegoż Raidu.

W końcu uważamy za swój obowiązek podkreślić z naciskiem, że całą obfitą i ożywioną akcję propagandową mogliśmy przeprowadzić przede wszystkim dzięki pomocy Wydziału Turystyki Ministerstwa Komunikacji, które udzielało nam swego cennego poparcia wszędzie, gdzie chodziło o szeroką akcję propagandową na rzecz zimowej turystyki w Polsce.

W akcji na rzecz poczynań raidowych współpracowały również bardzo wydatnie z nami Biura podróży polskie i za granicą. Specjalne zaś podziękowanie należy złożyć Polskiemu Związkowi Turystycznemu w Krakowie, za wybitną pomoc techniczną, jakiej nam bardzo często użyczał przy rozsyłaniu materiałów propagandowych itp.



Fot. inż. Burakiewicz

Uczestnicy pociągu raidowego na Przełęczy Iwaniackiej

ORGANIZACJA IMPREZ

Jedną z najważniejszych imprez turystyki zimowej są rokrocznie organizowane przez Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa Raidy Kolejowo-Narciarskie wzdłuż Karpat. Dotychczas zorganizowało Towarzystwo 6 raidów kolejowo-narciarskich, których trasa przebiegała zwykle na linii Kraków—Worochta, najpiękniejszymi ośrodkami turystyki zimowej przez Krynicę, Zakopane, do Wisły i do Krakowa. Tradycyjną tą trasę przebywał pociąg raidowy w ciągu 9 dni, przemykając nocą z miejsca na miejsce, aby uczestnicy mogli we dnie odbywać urozmaicone wycieczki narciarskie.

Dzięki podziałowi uczestników na 5 grup, z których I i II grupę stanowili rutynowani i wprawni narciarze, III początkujący, IV turyści nie jeżdżący na nartach, wreszcie V, którą stanowił kurs narciarski — w raidzie mogli wziąć udział wszyscy, którzy chcieli się zapoznać z najpiękniejszymi zakątkami polskich terenów nar-



Fot. Editta Leppich-Januschek — Pekin

W drodze na Zaroślak

ciarskich w tak krótkim terminie, w warunkach wygody i komfortu.

Raidy te posiadają niezwykłą wartość propagandową i dlatego mimo, że są to imprezy deficytowe, Towarzystwo nasze nie waha się ich stale urządzać.

Wzrastająca popularność pociągów raidowych zachęciła w r. 1937 do zorganizowania 2 raidów. Jednego w grudniu 1936 r., który miał być przeznaczony wyłącznie dla uczestników zagranicznych, oraz w lutym, ze specjalnym przeznaczeniem dla Polaków. Niestety, ograniczenia dewizowe, które w tym okresie zostały wprowadzone przez szereg państw europejskich, spowodowały, że mimo bardzo znacznej propagandy, zgłosiło się zbyt mało uczestników zagranicznych. Raid grudniowy nie doszedł do skutku, w drugim zaś raidzie, zorganizowany w czasie od 11 do 21 lutego 1937, udział gości zagranicznych był mniej liczny niż w ubiegłych latach. Wzięli w nim udział: Francuzi, Anglicy, Belgowie, Lotysze i Gdańszczanie.

Strona organizacyjna i turystyczna raidu stała na poziomie



Zawody o odznakę P. Z. N. w Krynicy

wymagania. Uczestnicy raidu z jego przebiegu byli bardzo zadowoleni.

Raid narciarski zorganizowany w r. 1938 w czasie od 30-go stycznia do 9 lutego przewyższył rok ubiegły zarówno sprawnością organizacyjną jak i doskonałą harmonią i współżyciem uczestników raidu. Należy podkreślić, że pociąg raidowy otrzymał odnowiony skład wagonów. Wagony kąpielowy, barowy, turystyczny są ostatnim wyrazem komfortu i wygody i przewyższają podobne urządzenia kolejnictwa zagranicznego. Wagony te uzyskały w czasie Wystawy Światowej w Paryżu «Grand Prix».

Ministerstwo Komunikacji, doceniając wartość propagandową tego raidu, zaprosiło szereg wybitnych osobistości z dyplomacji i prasy zagranicznej. Raid ostatni, mimo, że zespół uczestników był wybitnie międzynarodowy (18 narodowości), stanowił po kilku dniach zwartą i zżytą grupę towarzyską, która nawet i po raidzie kontynuowała w dalszym ciągu, w swoich raidowych grupach, turystykę narciarską. O nastroju i zadowoleniu uczestników raidu najlepiej świadczyły mowy wygłoszone na pożegnalnej kolacji

w Zakopanem, na której radca ambasady angielskiej, p. Clifford Norton, powiedział: «Anglicy wynaleźli pociągi, ale najlepsze pociągi wynaleźli Polacy».

Organizacja imprez w czasie raidu nie wykazała usterek. Trasy wycieczkowe były w ten sposób zorganizowane, że wytrawni narciarze, uczestnicy I grupy, mogli uzyskać 200 punktów dla zdobycia złotej odznaki górskiej w czasie raidu. Uczestnicy grupy II byli w stanie zdobyć odznakę srebrną — 150 punktów, a większość uczestników III grupy zdobyła odznakę brązową.

Ponadto odbywały się wycieczki saneczkami i kurs narciarski, którego uczestnicy przyswoili sobie dość umiejętności narciarskiej, aby w ostatnich dniach raidu brać już udział w wycieczkach turystycznych.

Liczne artykuły w pismach wszystkich niemal krajów świata, oraz głosy uczestników raidu, które otrzymaliśmy, świadczą, że raidy są nie tylko «najlepszymi pociągami, które Polacy wymyślili», ale przede wszystkim najlepszą propagandą naszych terenów narciarskich.

Trasa ostatniego raidu była zmieniona częściowo: w Sławsku zatrzymano się 2 dni, w Krynicy zaś 1 dzień, w czasie którego odbyły się biegi o sprawność P. Z. N. dla pań i panów. W Zakopanem zaś pozostano 4 dni, gdyż brak śniegu w Wiśle, nie pozwolił na zwiedzenie tej pięknej miejscowości.

Pociąg składał się z 14 wagonów, w tym wagon restauracyjny, dancingowy, kąpielowy, sypialny, brankardowy, 2 wagony salonkowe oraz 7 wagonów «mieszkalnych».

W raidzie wzięło udział ogółem 134 uczestników łącznie z funkcjonującym Komitetem Organizacyjnym oraz personel techniczny kolejowy.

Niezwykle miłym i świadczącym o niebywałym współżyciu uczestników raidu było wydane przez PP. Cliffordów Nortonów «Ski Train Party» w Warszawie, w dniu 9 kwietnia, na który zostali zaproszeni wszyscy uczestnicy raidu. W miłym nastroju spędzili raidziści jeszcze jeden wieczór raidowy, wspominając chwile wspólnie przeżyte w naszym wspaniałym hotelu na kołach.

Podkreślić wypada, że raid tegoroczny był organizowany wespół z Ligą Popierania Turystyki; doszedł zaś do skutku przede

wszystkim dzięki życzliwemu stanowisku Ministerstwa Komunikacji. Toteż należy złożyć na tym miejscu wyrazy serdecznego podziękowania Wydziałowi Turystyki Min. Kom. za wybitną pomoc, dzięki której raid doszedł do skutku. Składamy też podziękowanie Wydziałowi Turystycznemu D. O. K. P. w Krakowie za jej pomoc w organizacji udekorowania dworca, dostarczenia orkiestry — wreszcie Polskiemu Radiu, które oprócz intensywnej propagandy raidu przeprowadziło doskonały reportaż z odjazdu pociągu raidowego. Specjalne podziękowanie należy się całej prasie, która się tak życzliwie do naszej imprezy odniosła.

WŁADZE TOWARZYSTWA

Władzami Towarzystwa Krzewienia Narciarstwa są, w myśl statutu — Rada Towarzystwa, Zarząd i Komisja Rewizyjna.

Rada odbywa posiedzenie raz do roku, na którym zatwierdza działalność Zarządu, przyjmuje sprawozdanie finansowe, wybiera nowy Zarząd, oraz ustala program działalności i preliminarz budżetowy na rok przyszły.

W okresie sprawozdawczym odbyły się 2 posiedzenia Rady, a to w dniach 15 października 1936 r. i 29 października 1937 r.

Skład **Rady Towarzystwa,** wybrany na przeciąg trzech lat, przedstawia się następująco:

Prezes: Marian Dąbrowski, redaktor naczelny I. K. C.;

I Wiceprezes: inż. Aleksander Bobkowski, wiceminister kom.;

II Wiceprezes: dr Aleksander Boniecki;

III Wiceprezes: dr Bolesław Macudziński.

Członkowie: red. Stanisław Faecher, Hugo Grosman, dr Stanisław Leszczycki, dyr. Roman Loteczko, Tadeusz Bukowiecki, dr Kazimierz Harhat-Załuski, dr J. Stefan Kuhn.

W roku 1936/7 kierował pracami Towarzystwa Zarząd wybrany na posiedzeniu 12 października 1936 r. w następującym składzie:

Prezes: dr Bolesław Macudziński;

I Wiceprezes: Tadeusz Bukowiecki;

II Wiceprezes: dr Stanisław Leszczycki.

Wobec wyjazdu z Krakowa mgr. Tadeusza Biernakiewicza, dokooptowano na sekretarza mgr. Mariana Lubaczewskiego.

Rozdział poszczególnych referatów pomiędzy członków Zarządu, przedstawiał się następująco:

Referat finansowy: Stefan Iwelski;

Referat funduszu rozdawnictwa nart i narciarskich kursów wędrownych: mgr Otto Christoff;

Referat komunikatu śniegowego: dr Władysław Milata;

Referat organizacyjny: dr Stanisław Leszczycki;

Referat spraw szkolnych i biuro informacji narciarskich dla młodzieży: mgr Otto Christoff;

Referat Stacyj Ratunkowych: dr Stanisław Janicki;

Referat stacyj narciarsko-turystycznych: dr Mieczysław Klimaszewski.

Kierownictwo biura wraz ze sprawami wydawnictw pozostawało w rękach sekretarzy: mgr. Tadeusza Biernakiewicza i mgr. Mariana Lubaczewskiego.

Komisja rewizyjna: dr Władysław Anczyc, dyr. Kazimierz Lewandowski.

Poza tym funkcjonowały delegatury założone w roku 1936 w Zakopanem: Biuro Turystyczne L. P. T.; w Worochcie: Biuro Turystyczne L. P. T.; w Poznaniu: p. mgr. Bojenu; w Krynicy: Biuro Turystyczne L. P. T.

W dniu 29 października 1937 r. wybrano na sezon 1937/8 Zarząd w składzie:

Prezes: dr Bolesław Macudziński,

I Wiceprezes: Red. Stanisław Faecher,

II Wiceprezes: Dr Stanisław Wajda;

Sekretarz: mgr. Marian Lubaczewski;

Referat finansowy: Stefan Iwelski;

Referat rozdawnictwa nart: mgr. Marian Lubaczewski;

Referat Ratownictwa Górskiego: Dr Stanisław Janicki;

Referat narciarskich kursów wędrownych: mgr. Otto Christoff;

Referat komunikatu śniegowego: Dr Władysław Milata;

Referat organizacyjny: Dr Stanisław Leszczycki;

Referat spraw szkolnych i biuro informacji narciarskich dla młodzieży; mgr. Marian Lubaczewski;

Referat Stacyj narciarsko-turystycznych: Dr Mieczysław Klimaszewski.

Kierownictwo biura wraz ze sprawami wydawnictw pozostało w rękach sekretarza: mgr. Mariana Lubaczewskiego.

Komisja Rewizyjna: Dr Władysław Anczyc, Dyr. Kazimierz Lewandowski.

Członkowie:

Ilość członków w sezonie 1936/37 wynosiła 1.012, zaś w sezonie 1937/38 ilość członków obniżyła się do 937.

Prace Zarządu i biura:

W okresie sprawozdawczym odbyto 14 posiedzeń pełnego Zarządu, ponadto 12 posiedzeń komisyjnych, szereg konferencyj poszczególnych członków Zarządu w ramach ich działalności.

Konkurs fotograficzny:

W sezonie 1936/37 został rozpisany przez Zarząd Towarzystwa konkurs fotograficzny na najpiękniejsze zdjęcie zimowe. Na zgłoszonych kilkadziesiąt zdjęć jury konkursu w składzie: dr Bolesław Macudziński, Tadeusz Bukowiecki, Hugo Grosman, Bohdan Małachowski i Marian Lubaczewski, przyznało pierwszą nagrodę p. J. Naderze z Krakowa za fotografię pod tytułem «Babia»; drugą p. Zygmuntowi Bośniackiemu z Krakowa za zdjęcie «Turysta na tle Kasprowego», oraz dwie trzecie nagrody pp. Włodzimierzowi Puchalskiemu i Bronisławowi Kupcowi ze Lwowa. Ponadto wyróżniono kilkadziesiąt innych zdjęć, które Towarzystwo zakupiło.

W okresie sprawozdawczym (dwa lata) wysłano 3.641 pism, 14 komunikatów do prasy i rozgłośni Radiowych oraz kilkanaście komunikatów specjalnych związanych z pracami referatu.

Zaznaczyć należy, że oprócz wymienionych pism, przesłano kilkaset materiałów propagandowych do wszystkich szkół w Polsce, a nadto przez Polski Związek Turystyczny kilkaset tysięcy materiałów propagandowych.